

Факултет _____

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ

(Број захтева)

(Назив већа научне области коме се захтев
упућује)

(Датум)

ЗАХТЕВ

за давање сагласности на одлуку о прихватању теме докторске дисертације и о одређивању ментора

Молимо да, сходно чл. 48 ст. 5 тач. 3) Статута Универзитета у Београду („Гласник Универзитета“ бр. 201/2018, 207/2019, 213/2020, 214/2020, 217/2020, 230/21, 232/22, 233/22 и 236/22), дате сагласност на одлуку о прихватању теме докторске дисертације:

(пун назив предложене теме докторске дисертације)

НАУЧНА ОБЛАСТ _____

ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ:

1. Име, име једног од родитеља и презиме кандидата:

2. Претходно образовање (назив и седиште факултета, студијски програм):

3. Година завршетка
претходног нивоа студија:

4. Година уписа на докторске студије:

5. Назив студијског програма
докторских студија:

6. Датум подношења пријаве
теме докторске дисертације

ПОДАЦИ О МЕНТОРУ:

Име и презиме ментора: _____

Звање: _____

Списак радова који квалификују ментора за вођење докторске дисертације:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

Обавештавамо вас да је _____
(назив надлежног тела факултета)

на седници одржаној _____ размотрило предложену тему и закључило да је тема подобна за израду докторске дисертације јер садржи оригиналну идеју и да је од значаја за развој науке, примену њених резултата, односно развој научне мисли уопште.

ДЕКАН ФАКУЛТЕТА

- Прилог
1. Одлука Наставно-научног већа о прихватању теме и одређивању ментора
 2. Извештај Комисије о оцени научне заснованости теме докторске дисертације

Напомена: Факултет доставља Универзитету захтев са прилозима у електронској форми и у једном писаном примерку за архиву Универзитета

Број: 0106-408/16

Датум: 5.7.2023.

На основу чл. 28. и чл. 65. Статута Православног Богословског факултета, Научно-наставно веће Факултета на својој 9. седници у школској 2022/2023, одржаној 5.7.2023. године, донело је следећу

Веће доноси
ОДЛУКУ

1. Прихвата се извештај Комисије за одобрење теме докторске дисертације **Немање Андријашевића** под насловом "Проф. др Ђоко М. Слијепчевић (1908-1993): допринос Српској православној цркви и црквеној историји" у саставу: **др Радомир Поповић**, редовни професор Православног богословског факултета Универзитета у Београду; **др Ивица Чаировић**, ванредни професор Православног богословског факултета Универзитета у Београду; **др Мира Радојевић**, редовни професор Филозофског факултета Универзитета у Београду.

2. Задужује се Служба за студентска питања Факултета да предметни извештај са предлогом и потребном документацијом достави Већу научних области друштвено-хуманистичких наука Универзитета у Београду на сагласност.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

Кандидат је предао Већу пријаву за израду докторске дисертације.

Веће Факултета оформило је сходно актима факултета комисију за одобрење теме докторске дисертације. Комисија је у благовременом року поднела извештај Већу Факултета.

По разматрању поднетог извештаја, Наставно-научно веће Православног Богословског факултета Универзитета у Београду, донело је одлуку као у диспозитиву.

Доставити:

- Именованом
- Већу научне области УБ
- У досије
- Архиви

проф. др Зоран Ранковић, декан

Извештај Комисије
за одобрење теме докторске дисертације
кандидата Немање Андријашевића под насловом
„Проф. др Ђоко М. Слијепчевић (1908-1993): допринос Српској Православној
Цркви и црквеној историографији“

Дана 20. априла 2023. године, у просторијама семинара *Историје Цркве*, студент докторских студија Немања Андријашевић одбранио је предлог теме докторске дисертације под насловом „Проф. др Ђоко М. Слијепчевић (1908-1993): допринос Српској Православној Цркви и црквеној историографији“ пред Комисијом у саставу: проф. др Радомир Поповић (председавајући), проф. др Мира Радојевић и проф. др Ивица Чаировић, и у присуству ментора проф. др Владислава Пузовића.

Докторанд Немања Андријашевић је у опширном писаном *Образложењу теме* синтетички представио предмет и циљеве истраживања и истакао релевантност и важност теме наведене дисертације. Као предмет дисертације кандидат је поставио живот проф. Ђока Слијепчевића у оквиру ширег контекста дешавања у Српској православној Цркви у 20. веку, те је истакао потребу целовитог и систематског истраживања живота овог српског црквеног историографа и његов допринос устројству Српске Цркве у Западној Европи после Другог светског рата. Ово истраживање треба да опише живот једног заборављеног, у извесној мери маргинализованог историчара, теолога и делатног јавног радника који је живео у Краљевини Југославији, а онда и у дијаспори – у Немачкој. Следећи циљ истраживања је стварање што потпуније библиографије и валоризација Слијепчевићевих писаних научних и литерарних радова. Научне хипотезе дисертације, односно претпоставке, кандидат је изложио и успешно објаснио пред члановима комисије: укључивање проф. Ђока Слијепчевића у друштвено-политичке токове у међуратном периоду; организовање политичких избеглица и њихова активност виђена из угла проф. Слијепчевића; његова сарадња са свештеницима Српске православне Цркве у дијаспори

(Немачка, Америка и Аустралија); улога проф. Ђока Слијепчевића приликом разговора и спречавања раскола у СПЦ на Западу; стручни допринос проф. Слијепчевића црквеноисторијској науци и оцена научног рада који је исказан у бројним делима, што га је сврстало у ред највећих и најплодоноснијих српских црквених историчара.

Кандидат је своје докторско истраживање поделио у три целине: целокупни животопис проф. Ђока Слијепчевића, са посебним освртима на три периода академског узрастања: школовање у Србији (период у Призренској богословији и на Православном богословском факултету у Београду), затим школовање у Берлину (на Протестантском теолошком факултету), и боравак у Немачкој – посебно ће бити евалуиран његов рад на Институту за југоисточну Европу; допринос јединству СПЦ и научни рад. Главна пажња се усмерава на кључне аспекте живота и рада проф. Ђока Слијепчевића, да би у последњем делу истраживања кандидат дао оцену Слијепчевићевог научног доприноса, који је подељен у три целине: научно истраживање живота Патријарха српског Пајсија, затим о писању тротомног дела: Историја СПЦ и, на крају, о монографији о Митрополиту Михаилу Јовановићу.

Историографски аспект рада базира се на богатој и, у значајном сегменту, неистраженој архивској грађи из више архивских фондова (Србија, Немачка, Африка, Америка, Аустралија, манастир Хиландар).

Расправљајући о дисертабилности теме чланови Комисије су констатовали да је она тематски и садржински јасно дефинисана. Кандидат је похваљен зато што се труди да систематски сагледа цео живот и научно дело проф. Ђока Слијепчевића. Кандидату су дати конкретни предлози за побољшање квалитета дисертације, посебно је наглашено да треба да обрати пажњу на терминологију. Саветовано је да предвиди предговор дисертацији у оквиру којег би представио тему, као и досадашња истраживања (ако је могуће и у немачкој научној јавности) о истој. Кандидату је препоручено да обрати пажњу на навођење извора (архивски извори са фондовима, публиковани извори, затим мемоарски извори) и похваљена је сва наведена додатна литература, посебно штампа и периодика из матице и дијаспоре.

Све примедбе и сугестије имале су за циљ да продубе и самим тим побољшају квалитет истраживања, као и да кандидату помогну да увиди многоструке аспекте задате проблематике. Докторанд Немања Андријашевић је успешно одговорио на питања

чланова Комисије, прихватајући све њихове примедбе. На крају, Комисија закључује да је тема која је предложена за тезу докторског рада дисертабилна, и да кандидат поседује неопходне компетенције за њену успешну обраду.

У Београду, 08. 05. 2023.

Чланови Комисије:

1. _____
Проф. др Радомир Поповић
2. _____
Проф. др Мира Радојевић
3. _____
Проф. др Ивица Чаировић

**ПРИЈАВА
ТЕМЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ**

1. Име (име родитеља) и презиме: **Немања (Душан) Андријашевић**
2. Студијски програм: **докторске академске студије**
3. Школска година уписа на студијски програм: **2021/2022. година**
4. Број индекса: **21/3008**
5. Претходно образовање кандидата:

основне и мастер студије на Православном богословском факултету

6. Радни наслов теме докторске дисертације:
**Проф. др Ђоко М. Слијепчевић (1908-1993): допринос
Српској православној цркви и црквеној историографији**
7. Научне области које обухвата тема докторске дисертације:
Историја Српске православне цркве
8. Контакти (телефон, мобилни телефон, e-mail): **0642452020
nemanja.andrijasevic@gmail.com**

Прилози:

- Образложење теме (научна област из које је тема, предмет научног истраживања, основне хипотезе, циљ истраживања и очекивани резултати, методе истраживања и списак стручне литературе која ће се користити)
- Биографија кандидата
- Библиографија кандидата
- Изјава да предложеној тему кандидат није пријављивао на другој високошколској установи у земљи или иностранству
- Мишљење одговарајућих етичких комитета о етичким аспектима истраживања, уколико је предвиђено посебним прописима.

Подносилац пријаве

Немања Андријашевић

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ПРАВОСЛАВНИ БОГОСЛОВСКИ ФАКУЛТЕТ

Образложење предлога теме докторске дисертације

Предлог наслова докторске дисертације:

**Проф. др Ђоко М. Слијепчевић (1908–1993): допринос Српској
православној цркви и црквеној историографији**

Ментор:
Проф. др Владислав Пузовић

Кандидат:
Немања Андријашевић
21/3008

Београд, 2023. године

Предговор

Српска православна црква (СПЦ) прославила је 2019. године осам векова добијања аутокефалности. Упркос постојању дужем од 800 година, ретки су научници који су за тему својих истраживања одабрали проучавање целокупне историје ове верске заједнице. Не постоји пуно свеобухватних представљања историјата СПЦ од њених почетака до најновијег времена, а ретке су објављене и критички приређене архивске грађе. Ово је и разумљиво када се у виду има страдална и мукотрпна историја Срба, посебно под вишевековним османским ропством. У наведеним околностима дуго времена није било прилике за развијањем школства, што је и условило изостанак веће броја стручних радова о историји најбројније српске верске заједнице.

Православни богословски факултет (ПБФ) започео је са радом 1920. године. Тек се од те године може говорити о планском, систематском и научном изучавању богословских тема и историје СПЦ. Већ 1952. године ова високошколска установа грубо је удаљена из академске заједнице док су њени предавачи стигматизовани, из неакадемских разлога, па је посвећивање историјске пажње дOMETИМА и доприносу СПЦ наредних неколико деценија било онемогућено или сведено на најмању могућу меру.

Када је реч о српским црквеним историчарима значајно место припада проф. др Ђоку М. Слијепчевићу (1908–1993). Он је био први кандидат који је одбранио докторску тезу на ПБФ при Београдском универзитету, 1936. године. Његову посвећеност црквено-историјској науци и рад на ПБФ прекинуо је Други светски рат. Због политичке улоге у Југословенском народном покрету (ЈНП) Збор, коме је приступио 1935. године, и подршке Влади народног спаса, коју је током окупације предводио генерал Милан Недић, он је емигрирао из Југославије октобра 1944. Најпре је живео повучено у Швајцарској од 1948. до 1954. године, а остатак живота провео је са својом породицом у Немачкој. Радио је од 1955. до 1975. године у Институту за Југоисточну Европу у Минхену. Његов емигрантски живот одлучујуће је обележио целокупан рад проф. Слијепчевића. Његова заоставштина није у потпуности публикована, а поједини рукописи – за које је утврђено да су постојали – још увек нису пронађени, или нису доступни. У питању су дела из црквене историје или о политичким темама.

Бројни су радови проф. Слијепчевића о црквеној историји Срба, док његова тротомна *Историја Српске православне цркве* обухвата читаво временско раздобље постојања, рада, служења, мисије, бриге, организовања, посвећености и делатности ове верске заједнице, њеним поглаварима, клирицима, као и посленицима и служитељима, а свакако и лаицима. Његово научно наслеђе није довољно познато, пре свега због околности његовог изгнаничког живота и рада у емиграцији. Велики број пописаних библиографских јединица сврстава га у плодне ауторе. Неколико стотина његових чланака је о политичким темама и они су објављени у емигрантском минхенском гласилу *Искра*.

Његов научни рад представља континуитет научног наслеђа ПБФ-а. Великим делом заслуга припада његовом ментору са докторских студија – проф. протојереју-ставрофору Стевану Димитријевићу, чијом се утабаном стазом Ђоко Слијепчевић кретао током школовања и стасавања у црквеног историчара. Стога је изучавање научног доприноса проф. Слијепчевића значајно за истраживање историје СПЦ у отаџбини, историје ПБФ-а, као и историје СПЦ у дијаспори – у другој половини 20. века. Све наведено доприноси разумевању путева, кретања, искушења, али и трагова и значаја српске историографије, српског богословља, српске науке, српске културе, као и домета који су православни Срби оставили у иностранству, а најпре у Савезној Републици Немачкој.

Дело проф. Слијепчевића може се сагледати кроз два тематска оквира. Први је његов ангажман у борби за спречавање црквене поделе при СПЦ у Америци и Канади, односно у Западној Европи и у Аустралији. Његов труд на очувању јединства СПЦ, током живота и рада у изгнанству, недовољно је познат. С друге стране, до сада пописаних 900 чланака или краћих радова, и 27 монографија и сепарата, указују да спада међу плодне емигрантске ауторе.

Када је реч о рецепцији научних радова и монографија проф. Слијепчевића, неопходно је истаћи да су јавна реаговања и научне полемике везане за његов академски рад изостали, посебно у послератној Југославији, у којој су његово постојање и делатност били на рубу усменог помињања и веома ретког писменог трага о његовим објављеним насловима. Овом историчару до сада није била посвећена одговарајућа пажња. У последњих неколико година започело је објављивање биографских или стручних радова о појединим темама које су представљале жижу његових књига или чланака.

Предмет и циљеви истраживања

а) предмет истраживања

Предложен наслов докторске дисертације гласи: Проф. др Ђоко М. Слијепчевић (1908–1993): допринос Српској православној цркви и црквеној историографији. Основни предмет истраживања доктората биће тројак:

- 1) целокупна биографија проф. Слијепчевића;
- 2) представљање његове улоге при СПЦ у дијаспори, односно његовог рада на очувању јединства СПЦ у иностранству и спречавање појаве раскола при овој верској заједници у Западној Европи и у Аустралији;
- 3) критичко анализирање његове студије о патријарху Пајсију Јањевцу, тротомне *Историје Српске православне цркве*, и монографије о митрополиту Михаилу Јовановићу, са краћим представљањем, научним тумачењем и вредновањем његовог рада у изгнанству.

Ђоко М. Слијепчевић рођен је 1908. године у Херцеговини.¹ Одрастао је у времену које су одликовали нестабилност и ратне страхоте. Већ као дечак био је логораш, вољом Аустроугарске. Током похађања средње школе – Богословије у Призрену, у Старој Србији, почео је са писањем и објављивањем радова. Главне теме којима се бавио биле су из црквене и националне историје. Завршио је основне и последипломске студије на ПБФ Универзитета у Београду, на коме је био први кандидат који је одбранио докторску тезу о митрополиту Стевану Стратимировићу. Запослио се на ПБФ, на катедри за Историју СПЦ. Истовремено, учланио се 1935. у ЈНП Збор², и политички се активирао сврставши се у десно оријентисане Југословене. Постао је учесник бројних дешавања у престоници Краљевине Југославије: црквених, научних, културних и политичких.

У међуратном периоду је, с једне стране, објављивао своје научне радове, док се, с друге стране, посветио борби против комунистичке идеологије, сматрајући да је она атеистичка и анационална, те самим тим погубна и рушитељска, посебно у односу према

¹ Владимир Ђоровић, *Хисторија Босне* (Београд: Српска краљевска академија, 1940); Димитрије Ђорђевић, „У сенци Аустро-Угарске“, *Историја српског народа*, „Од Берлинског конгреса до уједињења 1878–1918“, шеста књига, први том (Београд: Српска књижевна задруга, 1983), 95–134; Филип Лонгворт, *Стварање Источне Европе* (Београд: Clio, 2002).

² Christian Kurzydowski, *Ideology and Politics of Dimitrije Ljotić and the ZBOR movement*, dissertation (London: University of London, 2017).

православној цркви. Током Другог светског рата објавио је велики број новинских чланака у дневној штампи, подржавши Владу народног спаса.³ Октобра 1944. године емигрирао је из Југославије. После неколико месеци проведених у Словенији и у Аустрији, провео је скоро три године у логорима за расељена лица, у Италији и у Немачкој. За то време био је под истрагом савезника због његове улоге током окупације. Након што је ослобођен, одселио се у Швајцарску. У Берну је студирао неколико година, на Старокатоличком теолошком факултету, при тамошњем Универзитету.

Преселио се у Западну Немачку 1954. године. Његова супруга Радојка и ћерка Љеља напустиле су послератну Југославију 1956. године. Од тада су наставили заједнички породични живот. Радио је две деценије у Институту за Југоисточну Европу у Минхену. Одселио се 1976. године у Келн у коме је живео до смрти 1993. године. Сахрањен је у Оснабрику.

У изгнанству, као политички емигрант окружен људима сличних погледа на идеолошке вредности, писање је сматрао мисијом, којој је посветио целокупни живот. Његов стваралачки опус изузетно је обиман. Због свог идеолошког опредељења и ангажовања у међуратном периоду, као и политичке припадности и активности током окупације, у послератној Југославији био је окарактерисан као „ратни злочинац“ и „злочинац против народа“. Након успостављања комунистичког поретка 1945. године, његова дела сврстана су на индекс забрањене литературе.

На територији послератне Немачке, започело је организовање политичких емиграната и покретање гласила и часописа у егзилу. Проф. Слијепчевић спада у малобројне емигрантске ствараоце који су објавили изузетно велики број радова. Своје чланке објављивао је у емигрантским листовима, од Америке, преко Европе, до Јужне Африке и Аустралије.

Живот и писана заоставштина проф. Слијепчевића истражени су у досадашњим радовима о њему у кратким цртама, у малој мери, и на основу грађе која се налази у Републици Србији. Његови радови су и у данашњем времену *terra incognita*. Довољна историјска дистанца, приступ изворима, доступност архива, као и релевантна литература, указују да су се стекли услови за представљање биографије и пописивање библиографије историчара и теолога проф. др Ђока М. Слијепчевића. Његова целовита биографија биће

³ Александар Стојановић, *Идеје, друштвено-политички пројекти и пракса Владе Милана Недића (1941–*

написана на основу извора и архива које до сада нису коришћене у радовима о проф. Слијепчевићу. У докторату ће бити представљено и критичко сагледавање његовог живота, деловања и научног рада, са посебним освртом на његов допринос црквено-историјској науци СПЦ.

Истраживања југословенске и српске емигрантске литературе, настале у другој половини 20. века на простору Савезне Републике Немачке (СРН), су малобројна. О послератном организовању политичких емиграната из Југославије, њиховом делању и издаваштву на простору Западне Европе, не постоји пуно (научних) радова.⁴ Реконструкција и представљање живота проф. Слијепчевића омогућава боље разумевање делања политичких емиграната у СРН, у периоду након завршетка Другог светског рата. Идеолошке теме и одређења одразили су се на свакодневни живот највећег броја политичких емиграната, њихово груписање, организовање, а касније и поједине поделе међу емигрантским ствараоцима. Ово се делимично пренело и на црквени живот, па је разједињеност при СПЦ у Америци и Канади резултирала расколом започетим 1963. године. Кроз сагледавање Слијепчевићевих активности у докторату ће се детаљније указати на непознате појединости и осветлиће се поједини фрагменти мисије и деловања СПЦ у иностранству. Разједињеност политичке емиграције у Америци, Западној Европи и у Аустралији, имала је одјека и на функционисање СПЦ у дијаспори.⁵ Током шесте и седме деценије 20. века, одиграла су се значајна дешавања при овој верској заједници, која раније нису забележена у њеној вишевековној историји. То су били раскол у Македонији и Америци. Током решавања проблема и превазилажења расцепа у Америци, постојала је

1944), докторска дисертација (Београд: Филозофски факултет Универзитета у Београду, 2014).

⁴ Упоредити вредне изузетке: Александар Стојановић, „Ишчекивање судбине и нови почeci: прилози истраживању историје српске колаборационистичке емиграције у првим годинама после Другог светског рата“, 1945. *Крај или нови почетак?*, Тематски зборник радова, приређивач Зоран Јањетовић (Београд: Институт за новију историју Србије, 2016), 339–374; Мира Радојевић, „Пред избором: српска политичка емиграција на крају Другог светског рата“, *Војноисторијски гласник* № 2 (2016): 156–181; Радмила Радић, „Исељавање становништва са југословенског простора средином педесетих година“, *Историјски записи: орган Историјског института и Друштва историчара Црне Горе* № 1-2 (1999): 143–173; Srđan Cvetković, „Političko-propagandno delovanje jugoslovenske političke emigracije na Zapadu 1945–1985“, *Hereticus* № 4 (2009): 41–68; Радован Калабић, *Српска емиграција (прилози за историју српског исељеништва 1830–1992)* (Београд: Радован Калабић, 2011); Milo Bošković, *Jugoslovenska politička emigracija na Zapadu*, doktorska disertacija (Beograd: Fakultet političkih nauka Univerziteta u Beogradu, 1977).

⁵ Klaus Buchenau, „Das Belgrader Patriarchat zwischen Tito, Četnici und Zbor. Von der innenpolitischen Abhängigkeit zur außenpolitischen Instrumentalisierung“, Klaus Buchenau, *Orthodoxie und Katholizismus in Jugoslawien 1945–1991. Ein serbisch-kroatischer Vergleich* (Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 2004), 291–303.

запажена Слијепчевићева улога, која ће бити анализирана у тексту доктората. У раду ће се доказати да посвећеност проф. Слијепчевића очувању јединства СПЦ у расејању представља један од његових вишегодишњих ангажмана. Кроз анализирање његове сачуване преписке биће установљен његов шири допринос кључним дешавањима при СПЦ у дијаспори, у чему је он био не само сведок догађаја, већ у многим ситуацијама и њихов покретач или непосредни учесник. Он је био један од ретких лаика са којим је врх СПЦ из Југославије контактирао у другој половини 20. века, превасходно у тајности, између осталог и у вези са изузетно осетљивим питањем – расколом.

Дисертација ће представљати надоградњу свега онога што је до сада написано о проф. Слијепчевићу. Ово се првенствено односи на научне радове проф. др Предрага Пузовића⁶, проф. др Радована Поповића⁷, проф. др Димитрија Калезића⁸, др Драгана Суботића⁹, и проф. др Владислава Пузовића.¹⁰ Поменуте мериторне личности највећим делом писали су о проф. Слијепчевићу на основу извора, фондова и литературе која се налази у Србији и у некадашњој Југославији. С обзиром на чињеницу да је ћерка поменутог црквеног историчара уступила аутору будуће дисертације део преостале архиве свога оца, та лична заоставштина представљаће изузетно значајан извор, посебно за реконструкцију његове биографије. Осим поменутог, вишегодишња истраживања у

⁶ Предраг Пузовић, „Др Ђоко Слијепчевић.“ *Гласник, службени лист Српске православне цркве* № 4 (1993): 71–72; Исти, „Ђоко Слијепчевић.“ *Православље* № 622 (1993): 2; Исти, „Сећање на Ђоку Слијепчевића“, *Богословље* № 2 (2002): 275–278; Исти, „Др Ђоко Слијепчевић – историчар СПЦ“, *Прилози за историју Српске Православне Цркве* 3, Предраг Пузовић, (Фоча: Православни богословски факултет Свети Василије Острошки, 2006), 265–271; Исти, „Биографија Ђока Слијепчевића (1907-1993)“, *Српска проза данас: Перо и Ђоко Слијепчевић – живот и дело*, Зборник радова, приредио Радослав Братић, (Билећа: Просвјета – Гацко: Просвјета – Београд: Планета, 1998), 261–264; Исти, „Др Ђоко Слијепчевић (1907-1993) - Биографија и библиографија“, *Богословље* № 1/2, (1992): 103–116.

⁷ Радован Поповић, „Др Ђоко Слијепчевић – историчар Српске Православне Цркве“, *Богословље* № 2 (2002): 269–274.

⁸ Димитрије Калезић, „Историја Цркве у радовима Ђока Слијепчевића“, *Српска проза данас...*, 155–160; Исти, „Др Ђоко Слијепчевић као црквени историчар. Човек – институција“, *Нова Искра* № 48 (1997): 43–45.

⁹ Драган Суботић, *Политичка мисао Срба у расејању 1945–1990*, 1 (Београд: Институт за политичке студије, 1994); Исти, *Органска мисао Срба у XIX и XX веку (књига 1)* (Београд: Преображај, 1999); Исти, *Органска мисао Срба у XIX и XX веку (књига 2)* (Београд: Преображај, 1999); Исти, *Srpska politička emigracija i analiza jugoslovenske diplomatije (1945–1971). Prilozi za diplomatiju i diplomatsku istoriju*, 1 (Београд: Institut za političke studije, 2004).

¹⁰ Владислав Пузовић, „Путеви српске црквеноисторијске науке: српски богослови као истраживачи историје Српске Цркве“, *Осам векова аутокефалије Српске православне цркве*, књига 2, Зборник радова са Међународног научног скупа, 10-14. децембар 2018. године, уредници: Владислав Пузовић и Владан Таталовић (Београд: Свети архијерејски синод Српске православне цркве, Православни богословски факултет Универзитета у Београду, 2020), 111–112; Исти, „О докторској дисертацији Ђока Слијепчевића“, *Зборник Матице српске за историју* № 103 (2021): 131–141.

Западној Европи, а првенствено у Немачкој, као и у Јужноафричкој Републици, омогућиће да буду представљени подаци о непознатим чланцима проф. Слијепчевића, посебно у малотиражним и готово непознатим емигрантским листовима и часописима, који у Србији махом још увек нису нити познати нити доступни. Такође, комплетирање слике о животу и раду проф. Слијепчевића омогућиће и истраживање архива и прикупљање грађе при црквеним општинама СПЦ у Немачкој. На тај начин ће се надоградити досадашњи радови о поменутом црквеном историчару.

Анализирање и представљање академских резултата проф. Слијепчевића у дисертацији доприноси валоризацији писане заоставштине овог плодног а недовољно истраженог историчара и теолога. Његов рад није адекватно научно протумачен ни у југословенској, нити у српској историографији. Стручно вредновање његових дела посао је на који су позвани многи, пре свега историчари, теолози, политиколози, социолози, историчари уметности, и други. Када је реч о изучавању историје СПЦ, једно од водећих места у другој половини 20. века припада научнику – историчару и теологу проф. др Ђоку Слијепчевићу. Он је обрађивао теме из историјских наука, али и из комплементарних дисциплина, почев од теологије, политикологије, социологије, филологије, па све до радова у којима се бавио темама хришћанске уметности.

Код Ђока Слијепчевића приметна су три периода академског узрастања:

1) школовање у Србији и упознавање са методологијом која је била заступљена у Призренској богословији и на ПБФ у Београду;

2) једногодишњи студијски боравак 1937. у Берлину на Протестантском теолошком факултету, као и каснији живот у Немачкој (од 1954. године) а посебно рад у Институту за Југоисточну Европу (од 1955. године), када се објављују прва два дела *Историје СПЦ*;

3) последњи период живота, у пензији.

Научни допринос проф. Слијепчевића биће представљен и критички протумачен кроз радове које је написао у различитим фазама. То су:

1) двodelна студија о патријарху српском Пајсију¹¹, настала при крају основних студија 1934. године;

¹¹ Ђоко Слијепчевић, „Пајсије, архиепископ пећски и патријарх српски као јерарх и књижевни радник“, *Богословље* № 2 (1933): 123–144; Исти, „Пајсије, архиепископ пећски и патријарх српски као јерарх и књижевни радник“, *Богословље* № 3 (1933): 241–283.

2) *magnum opus* – тротомна *Историја Српске православне цркве*¹², објављена у ауоровој пуној зрелости и на врхунцу рада;

3) монографија о Митрополиту Михаилу Јовановићу¹³, штампана у последњој фази његовог научног рада.

Укратко ће бити представљене и основне теме његових чланака и књига.

¹² Ђоко Слијепчевић, *Историја Српске православне цркве* 1-3 (Београд: Catena mundi, 2019).

¹³ Ђоко Слијепчевић, *Михаило, архиепископ београдски и митрополит Србије* (Минхен: самостално издање аутора, 1980); Лазар Прокић, „Др Ђоко Слијепчевић: Митрополит Михајло“, у: Лазар Прокић, *Записи из туђине 1963-1990 (књига 2)* (Београд: Друштво „Нова искра“, 1995), 126–135.

б) циљеви истраживања

Примарни циљ дисертације је тројак:

- 1) излагање целокупне биографије проф. Слијепчевића, која је у досадашњим радовима о њему приказана у малој мери, и то најчешће фрагментарно;
- 2) анализа његовог црквено-историјског доприноса у дијаспори, са посебним истицањем његових подухвата да се расколничка делатност не пренесе из САД у Западну Европу и у Аустралију;
- 3) критичко сагледавање и тумачење његовог научног рада. Биће представљена и његова мање позната дела, необјављена дела и радови за које је утврђено да припадају њему премда су потписани псеудонимима.

Секундарни циљ доктората је двојак:

- 1) осветљавање недовољно познате историје СПЦ у дијаспори, а посебно у Савезној Републици Немачкој;
- 2) упућивање на политичку ангажованост проф. Слијепчевића, с обзиром на то да је он био активни припадник ЈНП Збор од 1935. године. Његово идеолошко одређење биће осветљено у основним цртама, јер је у досадашњим радовима о њему овај сегмент био занемарен.

Аутор ће у дисертацији пружити одговоре на неколико основних питања:

а) Како је изгледало школовање и шта је инспирисало, и у ком периоду, младог Слијепчевића да започне бављење научним радом, и определи се за изучавање црквене историје?

б) На који начин се одредио према појави идеолошке кризе на Београдском универзитету, односно када се укључио у друштвено-политички рад и при ком покрету?

в) Због чега је емигрирао из Југославије и где је боравио у првим годинама свог изгнанства?

г) Како су текли организовање и функционисање његовог емигрантског живота?

д) У којој мери је, и на који начин, сарађивао са СПЦ у Немачкој, а од 1969. и са Епархијом западно-европском и аустралијском?

ђ) Шта је све предузео за именовање поделе при СПЦ у Америци, спречавање

појаве раскола у Европи и Аустралији, и покушаја да се дође до измирења?

е) Како су настали радови – књиге и чланци, које је објавио о црквено-историјској тематици?

ж) У чему се састоји његов допринос науци?

з) Шта карактерише његову студију о патријарху Пајсију и због чега је покренута научна расправа у вези са њом?

и) Где и како је настала тротомна *Историја СПЦ* и каква је њена рецепција у научним круговима?

Основне хипотезе

- Укључивање Ђока Слијепчевића у друштвено-политичке токове у међуратном периоду пресудно је утицало на његов живот по завршетку школовања, а определило је и његову каријеру у Југославији, као и каснију судбину – да другу половину живота буде политички емигрант.
- Организовање и активности политичких емиграната одлучујуће су утицале на највећи број чланака које је проф. Слијепчевић објавио, под својим именом али и псеудонимима, превасходно у емигрантском часопису *Искра*.
- Његова сарадња са СПЦ у дијаспори, а посебно у Немачкој, Америци и Аустралији, као и у отаџбини, постојала је у много већој мери, него што је то општепознато.
- Имао је запажену а готово непознату улогу приликом именовања и разјашњавања поделе при СПЦ у Америци, а истакао се и радом на спречавању појаве раскола у Европи и у Аустралији. Касније се ангажовао и као посредник између Патријаршије у Београду и расколника у САД, са циљем да дође до измирења.
- Његов допринос науци сврстава га у једног од водећих истраживача историје СПЦ у 20. веку.

Методе истраживања

Приликом израде доктората биће коришћен хеуристички метод историографског истраживања. То значи да ће бити анализирани сви сакупљени подаци из извора, (архивске) грађе и литературе, са циљем преиспитивања и упоређивања пронађених података. Такође, критички ће бити истражени извори, и биће проверена њихова објективност, веродостојност и значај за истраживање. Пажња ће бити посвећена утврђивању и провери аутентичности појединих емигрантских преписки, на пример преписке војводе Момчила Ђујића и проф. Слијепчевића, новинских чланака и (ауто) биографских исказа емиграната.

Аналитички метод биће употребљен за детаљније преиспитивање рада проф. Слијепчевића, почев од услова у којима су настајала његова дела, па све до конкретног начина на који је тумачио теме којима се бавио. Стога је анализи дат већи простор у главним поглављима рада. Предност ове методе је у сагледавању ширег контекста Слијепчевићевог рада, као и спољашњих фактора који су на њега утицали. Биће консултовани и резултати других наука, односно радови из историје и политикологије, који третирају компликоване идеолошке односе у Југославији током 20. века. Такође, биће консултовани и резултати научних радова из социологије првенствено у контексту питања иселења, дијаспоре и емиграната.

Рад ће бити третиран и кроз синтетички метод, посебно у оним целинама које приказују време, заједнице и просторе којима је проф. Слијепчевић припадао. Ово се првенствено односи на његово црквено и емигрантско окружење. Мана је очитована у односу на то да су мемоаристи у емиграцији често износили различите погледе на црквене и историјске догађаје, посебно пишући о својим сведочанствима и улози у Другом светском рату. Овај метод ће више бити заступљен приликом представљања резултата до којих се дошло током истраживања, као и у изношењу закључака истраживања.

Извори истраживања

У изради доктората биће коришћени објављени и необјављени историјски извори, похрањени у следећим архивским установама и приватним колекцијама:

а) Архиве у СРН:

- Државни архив Баварске у Минхену;
- Институт за југоисточну Европу;
- Институт за источну Европу;
- Институт за источно право у Регензбургу;
- приватна збирка докумената породице Слијечевећ у Оснабрику;
- Централни архив Епархије СПЦ у Химелстиру;
- архива Црквене општине (ЦО) у Минхену;
- архива ЦО у Оснабрику.

б) Архиве у Републици Србији:

- Архив Југославије;
- Државни архив Србије;
- Војни архив;
- Архив Српске академије наука и уметности;
- Централни архив СПЦ;
- Легат проф. Слијепчевића на ПБФ;
- Музеј СПЦ.
- Дипломатски архив Министарства спољних послова Републике Србије;
- Архив манастира Хиландара на Светој Гори;
- Државни архив Канаде;

в) Објављени историјски извори (дневници, мемоари, критичка издања извора, тематски зборници архивске грађе);

г) Необјављени историјски извори (лични искази, интервјуи и ауторизована сведочанства емиграната или њихових наследника, изјаве рођака проф. Слијепчевића).

Архивска грађа о проф. Слијепчевићу налази се претежно у СРН¹⁴ и у Републици Србији.¹⁵ Осим у овим земљама, постоје и друге архиве¹⁶ које садрже малобројне и мање значајне податке и материјале о људима са којима је он (често или повремено) сарађивао током свог живота.¹⁷

У циљу разумевања и представљања прве половине живота и рада проф. Слијепчевића – периода у коме је живео и стварао у отаџбини – коришћена су критичка издања настала на тему појаве и организовања десно оријентисаних групација или покрета у међуратном периоду, на простору Краљевине Југославије. Ово се најпре односи на ЈНП Збор, због Слијепчевићеве припадности и активног ангажмана у овом покрету. Ради ширег представљања друге половине његовог живота – временског периода који је провео у изгнанству – коришћена су бројна дела настала у дијаспори. Многа од ових издања и даље су непозната у некадашњој Југославији, односно данашњој Србији. То су емигрантска издања биографског или аутобиографског карактера, најчешће штампана у малом тиражу.¹⁸ Премда су ово извори другог реда, ови материјали корисни су и важни јер су у њима описане емигрантске прилике. Ова дела садрже записе о догађајима у Немачкој током друге половине 20. века, односно времена и простора у коме је живео и стварао проф. Слијепчевић.

¹⁴ Ово се односи на архиве оних институција у којима је проф. Слијепчевић радио, или са којима је остварио сарадњу.

¹⁵ Напомена: многе архиве у Србији све до недавно биле су недоступне. У питању су материјали некадашње службе безбедности – Одељења за заштиту народа (ОЗНА), касније назване Управа државне безбедности (УДБА), познатије на простору бивше Југославије као Државна безбедност (ДБ). У последњих неколико година Безбедносно информативна агенција (БИА) доставила је обимну грађу архивским установама у Београду.

¹⁶ Истраживања у архивама обављена су непосредно у следећим земљама: Србији, СРН, Грчкој, Швајцарској, Аустрији и Јужноафричкој Републици. Грађа која је посредно била предмет пажње, налази се у: Великој Британији, Француској, Канади, Америци и Аустралији.

¹⁷ Ово се првенствено односи на црквене великодостојнике, припаднике ЈНП „Збор“ и политичке емигранте.

¹⁸ У биографијама и аутобиографијама емигранти су често пред крај свог живота описивали узроке свог емигрирања, своју улогу током рата, и како им је протицао живот у изгнанству. Њиховим сведочанствима није указана довољна академска пажња, нити су била вреднована, осим у малој мери и у ретким радовима. Са друге стране, ова мемоаристика често представља апологију њиховог делања током окупације, војних акција, односно избора, припадности, залагања и посвећивања одређеној идеолошкој групи, страни или покрету у политичким или црквеним превирањима од 1941. до краја 20. века.

Значај истраживања

Значај истраживања заснованог на до сада некоришћеној архивској грађи огледа се у представљању целокупне биографије проф. Слијепчевића. Такође, биће осветљена и његова улога и допринос међу ауторима у егзилу.¹⁹

Наредни значај представља детаљније излагање начина на који је он сарађивао са СПЦ, којој је као верник активно припадао.²⁰ Вредност ће представљати и обиље прикупљених, класификованих и изложених података о функционисању СПЦ у дијаспори²¹, личностима које су радиле у корист СПЦ, као и о појединцима који су у данашњој Србији готово непознати. Осим тога, биће указано и на који начин се из иностранства помагало и утицало на изузетно неповољан положај СПЦ у послератној Југославији, што је значајно с обзиром на чињеницу на мали број радова о овој тематици.²²

С обзиром на чињеницу да је проф. Слијепчевић први кандидат који је одбранио докторску тезу на ПБФ Универзитета у Београду, 1936. године, текст доприноси бољем разумевању и улоге ПБФ-а, као и историјата овог училишта. Научно тумачење и

¹⁹ И поред чињенице да је прошло неколико деценија од смрти Јосипа Броза Тита, као и могућности слободнијег проучавања заграничног стваралаштва, може се констатовати изостанак научних радова о многим ствараоцима из емиграције (у периоду од 1944. до 2000. године).

²⁰ Црквене прилике у Западној Немачкој у највећој мери су неистражене, непредстављене и критички необрађене. Ради разумевања ширег контекста, узета су у обзир сведочанства познавалаца ових питања. Ово се односи на пензионисане свештенослужитеље који имају вишедеценијски радни стаж, као и на вернике који су активно учествовали у животу и раду СПЦ у другој половини 20. века у СРН. Њихова сведочанстава омогућавају разумевање околности у којима је проф. Слијепчевић стварао. Опсервације које су пружили аутору дисертације упоређене су са ретким делима у којима је поменута историја СПЦ у емиграцији, посебно у СРН. Упоредити: Сава Вуковић, *Српски јерарси од девог до двадесетог века* (Београд: Евро, Подгорица: Унирекс, Крагујевац: Каленић, 1996); Матеја Матејић, „Верски живот расељених лица у Немачкој: 1946–1956.“, *Каленић* № 3/6 (1991): 36–37; М. Н. „Тешкоће Српске цркве у садањој Југославији“, *Живот и рад* № 1 (1947): 100–107; *Српска православна црква 1920–1970. Споменица о 50-годишњици васпостављања Српске патријаршије* (Београд: Свети архијерејски синод Српске православне цркве, 1971); *Споменица западно-европске епархије 1969–1984*. (Химелстир: Српска православна црква Епархија средњоевропска, 1984); *Споменица педесет година Српске православне Црквене општине у Минхену 1946–1996*, уредник Владимир Коњикушић (Минхен: Српска православна црква Црквена Општина Минхен, 1997); *Српска православна Епархија средњоевропска од 1991. до 2006. године, Шематизам*, уредници Братислав Божовић и Слободан Тијанић (Химелстир: Фонд мисије Епархије средњоевропске, 2007); *Српска православна Епархија средњоевропска, Шематизам 2014*, уредник Дамјан Божић (Београд-Химелстир: Српска православна Епархија средњоевропска, 2014).

²¹ Упоредити један од ретких радова: Предраг Пузовић „Епархије Српске Православне Цркве у расејању“, *Богословље*, год. XL (LIV), 1–2 (1996): 87–96.

²² Предраг Пузовић, „Прилог историји страдања Српске Православне Цркве од комуниста“, *Годишњак: часопис за теолошко-философска питања Православног богословског факултета Свети Василије Острошки*, 4/2005: 193–201.

вредновање радова проф. Слијепчевића значајно ће утицати на стварање јасније слике о методологији која је била заступљена у црквено-историјској науци на ПБФ у првим деценијама његовог рада.

Критичко сагледавање и представљање настанка и садржаја тротомне *Историје СПЦ* и монографије о митрополиту Михаилу значајно је јер ће се сазнати улога црквених чинилаца у овим радовима проф. Слијепчевића, односно ко је све био покретач или део настанка црквених монографија поменутог историчара.

Композиција студије

Докторат ће се састојати из осам делова: предговора, увода, три главна поглавља, закључка, прилога – целокупне библиографије проф. Слијепчевића, списка скраћеница и списка извора и библиографије.

Кратак предговор представиће проф. Слијепчевића и његово место и улогу међу историчарима СПЦ у 20. веку. У уводу ће бити појашњена тематика, биће пружени основни биографски подаци о проф. Слијепчевићу, упутиће се на основни предмет доктората, набројаће се циљеви и основна питања на које дисертација пружа одговоре, биће истакнути методолошки оквири и садржај докторске тезе.

Друго поглавље насловљено „Биографија проф. др Ђока М. Слијепчевића“ представиће детаљно ко је био проф. Слијепчевић, одакле потиче, где је рођен, које школе је завршио и зашто се политички активирао. Биће побројано где се и када запослио, на који начин се одредио током окупације Југославије, шта је све радио и где је истраживао од 1941. до 1944, због чега је емигрирао из отаџбине и другу половину живота провео као политички емигрант. Детаљније ће бити реконструисано колико је боравио у Словенији, Аустрији, Италији и Немачкој, и на који начин је успео да докаже да није ратни злочинац. Биће представљен његов шестогодишњи студијски боравак у Швајцарској, а напослетку и његов скоро четрдесетогодишњи живот и рад у Немачкој, односно у Минхену и Келну.

У трећем поглављу насловљеном „Допринос проф. др Ђока М. Слијепчевића јединству СПЦ у дијаспори“ биће истакнуте специфичности организације и рада СПЦ у дијаспори. Биће представљено стање у послератној Немачкој, у којој је парохијски живот започет 1945, а све до 1969. није било надлежног епископа СПЦ у овој држави. У том контексту, биће детаљно побројан вишеструк допринос проф. Слијепчевића јединству Српске цркве у расејању. Биће истакнут и његов ангажман при парохији ЦО СПЦ у Минхену. Биће изложено његово делање при Епархији западно-европској и аустралијској. Аутор доктората представиће ставове проф. Слијепчевића на бурне догађаје при Цркви у Америци, односно биће анализиран покушај овог историчара да се црквени расцеп не прошири у Западној Европи. Биће наведено и шта је проф. Слијепчевић предузео приликом почетка стварања раскола у Аустралији, као и како се ангажовао да се спречи

разједињавање међу верницима на „петом континенту“. Таксативно ће бити наведени кораци које је предузео да на бројним меридијанима дође до измирења унутар СПЦ у дијаспори.

У четвртој целини насловљеној „Научни рад проф. др Ђока М. Слијепчевића“ биће представљен његовог допринос науци. С обзиром на његов велики опус, биће анализирана три његова рада, настала у различитим периодима и на различите теме: студија о Патријарху Пајсију Јањевцу, тротомна *Историја СПЦ* и монографија о Митрополиту Михаилу.

Закључци о животу и раду проф. Слијепчевића биће представљени у петом поглављу. Биће образложено због чега се он с правом може сврстати у једног од највећих црквених историчара СПЦ у другој половини 20. века. У шестом поглављу налазиће се његова целокупна библиографија. У седмом ће бити списак скраћеница, док је последње поглавље доктората целина која садржи списак извора и литературе.

Структура доктората

Садржај

1. Предговор

- 1.1. Увод
- 1.2. Образложење теме
- 1.3. Ограничење тематике дисертације
- 1.4. Циљеви доктората
- 1.5. Извори и методолошке основе истраживања

2. Биографија проф. др Ђока М. Слијепчевића

- 2.1. Детињство и школовање
 - 2.1.1. Доцентура и професура на Православном богословском факултету
- 2.2. Политичко опредељење и рад против комунизма у међуратном периоду
- 2.3. Активности током окупације Југославије
- 2.4. Емигрирање из Југославије
 - 2.4.1. Изгнанство у Словенији, Аустрији и Италији
 - 2.4.2. Пресељење у савезничке логоре у Немачкој
- 2.5. Студирање у Берну
- 2.6. Живот у Минхену
- 2.7. Последње године живота у Келну

3. Допринос проф. др Ђока М. Слијепчевића јединству Српске православне цркве у дијаспори

- 3.1. Опште напомене о животу и раду СПЦ у дијаспори
 - 3.1.1. Одлике црквеног уређења СПЦ у Западној Немачкој
- 3.2. Рад проф. Слијепчевића при Црквеној општини у Минхену
 - 3.2.1. Активности при Епархији западно-европској и аустралијској
- 3.3. Организација СПЦ у Сједињеним Америчким Државама

- 3.3.1. Почетак раскола при СПЦ у САД
- 3.3.2. Укључивање проф. Слијепчевића у проблематику СПЦ на америчком континенту
 - 3.3.2.1. Тезе о појави раскола и његовој погубности
 - 3.3.2.2. Даљи развој раскола на америчком континенту
 - 3.3.2.3. Реаговања на критичке чланке и негативне осврте
- 3.4. Ангажмани у спречавању појаве раскола у Западној Европи
 - 3.4.1. Став о формирању „Заграничног Синода“ у Аустралији
- 3.5. Улога у измирењу и превазилажењу раскола
- 3.6. Закључна разматрања о доприносу проф. Слијепчевића превазилажењу раскола и измирењу

4. Научни рад проф. др Ђока М. Слијепчевића

- 4.1. Прва фаза научног рада: дело о Патријарху Пајсију
 - 4.1.1. Критичко сагледавање студије о Патријарху Пајсију
- 4.2. Други период – стваралаштво у изгнанству: настанак *Историје Српске православне цркве*
 - 4.2.1. Извори, литература и садржај тротомне *Историје СПЦ*
 - 4.2.2. Прикази *Историје Српске православне цркве*
 - 4.2.3. Приспеће *Историје Српске православне цркве* у Југославију
 - 4.2.4. Критика садржаја тротомне *Историје СПЦ*
- 4.3. Последњи период – монографија о архиепископу београдском и митрополиту Србије Михаилу Јовановићу
 - 4.3.1. Критичко посматрање дела о Митрополиту Михаилу
- 4.4. Кратко представљање осталих радова
 - 4.4.1. Чланци проф. Слијепчевића
 - 4.4.2. Књиге проф. Слијепчевића

5. Закључак

6. Прилог: Библиографија радова проф. др Ђока Слијепчевића

7. Скраћенице

8. Извори и литература

Извори и литература

Необјављени извори

Црквене архиве (I)

Архив Кабинета патријарха српског, Патријаршија српска, Београд

- Несортирана грађа о дијаспори.

Архив Манастира Хиландара, Света Гора, Грчка

- Несортирана грађа из дијаспоре.

Богословија Светог Арсенија, Сремски Карловци

Архив Српске православне цркве, Београд

Архив Српске православне цркве Епархије диселдорфске и немачке, Манастир Пресвете Богородице, Химелстир, Савезна Република Немачка

- Фонд „Раскол“.

Архив Српске православне цркве, Црквена општина у Минхену, Савезна Република Немачка

- Фондови: „Парохија“ 1950–1980 и „Благајна“ 1950–1980.

Архив Српске православне цркве, Црквена општина у Оснабрику, Савезна Република Немачка

- Фонд: „Раскол“.

Архив Српске православне цркве, Црквена општина у Јоханесбургу, Јужноафричка Република

- Несортирана грађа из дијаспоре.

Архив Српске православне цркве Епархије новограчаничко-средњезападноамеричке,
некадашње Митрополије средњезападноамеричке, Манастир Светог Саве, Либертивил,
Сједињене Америчке Државе

Музеј Српске православне цркве, Београд

- Фонд Оставина свештеника проф. др Радослава Грујића.

Храм Светог Саве у Самобору, Република Српска

- Књига крштених автовачке парохије, 1968. година.

Храм Свете Тројице у Приједору, Република Српска

- Књига венчаних, 1938. година.

Државне архиве (II)

Архив Југославије, Београд

- Фонд 110: Државна комисија за утврђивање злочина окупатора и њихових
помагача.

- Фонд 144: Савезна комисија за верска питања.

Архив Српске академија наука и уметности, Београд

- Збирка Пера Слијепчевића.

Покрајински државни архив Косова и Метохије, Приштина

- Збирка СТЕВЕ ДИМИТРИЈЕВИЋА

Војни архив, Београд

- Група фондова Немачка архива

Дипломатски архив Министарства спољних послова, Београд

- Фонд Политички архив, Савезна Република Немачка, 1951–1965.

Државни архив Баварске / Bayerisches Hauptstaatsarchiv, Минхен, Савезна Република Немачка

- Фонд: „Aktennummer 29“.

- Фонд: „Bayerisches Hauptstaatsarchiv Südostinstitut 242“.

Државни архив Канаде, Отава

- Фонд Перо Булат.

Универзитетске архиве (III)

Старокатолички теолошки факултет / Departement für Christkatholische Theologie, Берн, Швајцарска

Православни богословски факултет Универзитета у Београду, Београд

- Професорски досије Ђока Слијепчевића.

- Студентски досије Драгољуба/Дионисија Миливојевића.

Збирке историјских извора у приватном поседу (IV)

Збирка протојереја-ставрофора Алексе Тодоровића, Сремски Карловци

- Преписка владике др Николаја Велимировића и проте Алексе Тодоровића.

Збирка Бошка Н. Костића, Милвоки, Висконсин, Сједињене Америчке Државе

- Преписка са Ђоком Слијепчевићем.

Збирка Ђока М. Слијепчевића, Оснабрик, Савезна Република Немачка

Збирка Душана и Косте Бабића, Јоханесбург, Јужноафричка Република

Збирка Момчила Вуковића Бирчанина – Мумије, Ужице

Збирка свештеника Милана Јовановића, Београд

Збирка Радосава Раце Протића, Минхен

Збирка Ивана Стојановића, Београд

Лични фонд Немање Андријашевића, Минхен, Савезна Република Немачка

**Изјаве, интервјуи, писма, имејлови, телефонски разговори, усмена и
ауторизована сведочанства (V)**

Алекса Ђилас, мејл аутору 25. октобра 2021.

Атанасије Јевтић, мејл аутору 8. јуна 2018.

Бора Драгашевић, мејл аутору 23. децембра 2016.

Василије Томић, мејл аутору 18. јануара 2019.

Велимир Петаковић, телефонски разговор са аутором 19. октобра 2016.

Веселин Ђуретић, писмо аутору 2. маја 2017.

Владимир Љотић, мејл аутору 3. и 25. јула 2016.

Владета Јеротић, разговор са аутором 9. септембра 2016.

Градимиr Станић, изјава дата аутору 15, 23. и 24. фебруара 2016.

Димитрије Калезић, мејл аутору 6. новембра 2017.

Добривоје Томић Бобан, изјава дата аутору 14. септембра 2016.

Драган Ђуричић, телефонски разговор са аутором 25. августа 2016.

Драгаш Гардашевић, телефонски разговори са аутором 2. августа 2016.

Драгољуб Јојић, телефонски разговор са аутором 6. маја 2017. и писмо од 27. маја

2019.

Драгомир Пантелић, изјаве дате аутору 9. и 29. августа 2016.

Душан Колунџић, мејл аутору 5. маја 2017.

Зоја Николић, телефонски разговори и усмена сведочанства 2016–2020.

Иван Ивањи, мејл аутору 5. маја 2019.

Иван / Јован Заставниковић (Хајнц Луц / Heinz Lutz), мејл од 20. фебруара 2021.

Јоанис Тарнанидис, телефонски разговор са аутором 15. априла 2019, имејл аутору 17. јула 2019.

Ксенија Протић, разговор са аутором 20. октобра 2017.

Лаврентије Трифуновић, мејл аутору 1. априла 2017.

Љеља Слијепчевић, изјаве аутору преко телефона, март 2016–јануар 2023.

Матеја Матејић, разговор преко скајпа 19. јануара 2017; имејлови аутору 28. и 29. јануара 2017.

Марко Пивац, мејлови аутору 15. и 18. јуна 2016, 16. и 19. јула 2016, 22. октобра 2016, 3. и 27. марта 2017.

Милан Мића Јанковић, мејл аутору 26. новембра 2016.

Милан Пејић, телефонски разговор са аутором 15. јануара 2017; имејл аутору рада 23. маја 2019.

Милутин Вељко, Телефонски разговори са аутором 11. и 16. априла 2017.

Михаил Шашкевић (Mihail Szaszkiewicz), мејл аутору 15. јула 2016.

Момир Лечић, телефонски разговор са аутором 11. јануара 2017.

Никодије Митровић (Ник Мартел), разговор преко скајпа, 19. јануара 2017.

Предраг Матејић, мејл послат аутору, 11. јануара 2017.

Софија Шкорић, мејл аутору рада 28. марта 2017.

Часлав Тодоровић, изјаве дате аутору, 14. и 20. септембра 2016, 24. фебруара 2017, 7. и 10. марта 2018, 6. децембра 2018, 20., 22., и 29. августа 2019, 3. марта 2020, 19. маја 2021 и 5. септембра 2021.

Објављени извори

Андријашевић, Немања. „Писма највиших црквених великодостојника аутору првог тома *Историје Српске православне цркве* проф. др Ђоку Слијепчевићу“, *Прилози за књижевност, језик, историју и фолклор* № 88 (2022), 121–135.

Андријашевић, Немања. „Писмо проф. др Ђока Слијепчевића владици Дионисију Миливојевићу уочи почетка раскола при Српској православној цркви у Америци“, *Црквене студије* № 20 (2023): 545–556.

Бенерал Дража, Војвода Ђујић. Ратна преписка. Приређивач Милослав Самарџић. Крагујевац: Погледи, 2009.

Вуксић, Стојан. *Ипсилонски дневник*, Минхен: Искра, 1987.

Карапанџић, Боривоје М. *Дневник једног емигранта*. Кливленд: самостално издање писца, 1974.

Магазиновић, Хрвоје. *Кроз једно мучно стољеће: сјећања*. Ваљево: Друштво Хиландар, 2009.

Обрадовић, Ратко. *Одабрани састави (уз неколико сећања на писца)*. Минхен: Искра, 1972.

Пантелић, Драгомир. *Мој пут*. Београд: приватно издање писца, 2003.

Парежанин, Ратко. *Моја мисија у Црној Гори*. Минхен: Искра, 1974.

Пауновић, Светомир. *Сећања сведока једног времена*. Београд: приватно издање писца, 2004.

Посланица Светог архијерејског сабора СПЦ, А[рхив] С[инода] бр. 19, записник 52, Београд, 7. марта 1964. године.

„Саопштење број 10 Државне комисије за утврђивање злочина окупатора и њихових помагача“. *Саопштења бр. 7–33 о злочинима окупатора и њихових помагача*. Београд: Државна штампарија, 1945, 145–171.

Устав Српске православне цркве. Београд: Гласник, службени лист Српске православне цркве, 1947.

Kaleb, Roko. *Hrvatske dileme, Hrvatska zora, Uvodnici 1953.-1982*. Paris: samostalno izdanje Zdenka Antića, 1990.

Kostić, Boško N. *Za istoriju naših dana: odlomci iz zapisa za vreme okupacije*. Lille: samostalno izdanje autora, 1949.

Vlahović, Staniša R. *Zbornik dokumenata iz Britanske arhive. Anglo – jugoslovenski odnosi 1941–1948*. Birmingem: izdanje autora, 1985.

Zečević, Miodrag, i Popović, Jovan P. *Dokumenti iz istorije Jugoslavije. Državna komisija za utvrđivanje zločina okupatora i njegovih pomagača iz Drugog svetskog rata*. Beograd: Arhiv Jugoslavije, 1996.

Milivojević, Dionisije. *Memorandum on Quisling-created „Croatian Orthodox Church“ (Меморандум о „Хрватској православној цркви“ створеној од квислинга)*, 19. decembar 1942.

Milivojević, Dionisije. *Martyrdom of the Serbs (Persecutions of the Serbian Orthodox Church and Massacre of the Serbian People)*. Libertywill: Eparhija američko-kanadska, 1943.

Интернет извори

<http://www.ios-regensburg.de/> Датум приступа 1. јун 2017.

http://www.gesetze-im-internet.de/sgb_6/anlage_1.html Датум приступа 25. август 2016.

<http://www.dw.com/sr/ubistvo-u-titovo-ime/a-18136926> Датум приступа 1. децембар 2017.

<http://www.bspasic.net/aktivnosti/balkanska-pravila-kako-se-sfrj-stitila-od-terorista/>

Датум приступа 1. март 2019.

http://spc.rs/sr/episkop_bachki_irinej_predugo_lutamo_kroz_lavirinte_idola_opsena_sam_oobmana Датум приступа 1. мај 2020.

<https://doculaunch.com//public/serbianheritagemuseum//1097298/1259676/1097680/1396564/1506980/index?redirect=1&query=> Датум приступа 9. мај 2020.

<https://doculaunch.com//public/serbianheritagemuseum//1097298/1259676/1097680/1396564/1506980/index?redirect=1&query=> Датум приступа 11. мај 2020.

<https://caselaw.findlaw.com/us-supreme-court/426/696.html> Датум приступа 17. мај 2020.

Филмови

„Екстремна југословенска емиграција 1“ и „Екстремна југословенска емиграција 2“, сценарио Велибор Јовановић, режија Срђан Хацић, продукција Војно-филмски центар. Београд: „Застава филм“, 1970.

„Halo München“, dokumentarni film, scenario i režija Krsto Papić, 1968, <https://www.youtube.com/watch?v=S2ZB5tVgwfo>. Приступљено 1. децембра 2017.

„Ubistvo u Titovo ime“, документарни филм, продукција *Дојче веле* (Deutsche Welle), Савезна Република Немачка, 2014, <http://www.dw.com/sr/ubistvo-u-titovo-ime/a-18136926> Приступљено 6. јуна 2017.

Емисије

„Духовници“, аутор Веља Павловић, Телевизија Студио Б, продукција Епархија бачка, <https://www.youtube.com/watch?v=bsPNj0EOL3w>. Приступљено 30. децембра 2016.

„Епископ Лаврентије (30 година у Шапцу)“, први део, Телевизија Храм, http://spc.rs/sr/tv_hram_intervju_sa_vladikom_lavrenitijem Приступљено 1. августа 2019.

„Епископ Лаврентије (30 година у Шапцу)“, други део, Телевизија Храм, https://www.youtube.com/watch?v=7INGi_eEp0 Приступљено 15. августа 2019.

„Разговор угодни“, аутор протојереј-ставрофор проф. др Драгомир Сандо, Телевизија Храм, <https://www.youtube.com/watch?v=rG-4DVCKXkA> Приступљено 3. марта 2018.

„Разговор угодни“, аутор протојереј-ставрофор проф. др Драгомир Сандо, Телевизија Храм, https://www.youtube.com/watch?v=P4WIF_LXGPg&t=245s Приступљено 10. октобра 2018.

„Сабрани у расејању“, протојереј-ставрофор Милан Пејић, Телевизија Храм, https://www.youtube.com/watch?v=mFT6cMDEvfU&feature=youtu.be&fbclid=IwAR2sfv3hcfgе4CqBAygrzaYLvl0w6OMSioDt72LS_wAbSVksNbtd4hOAwKw Приступљено 1. септембра 2018.

Дисертације

Драгосављевић, Василије З. „Идеолошки утицаји европског фашизма на југословенске интегралистичке покрете радикалне деснице у међуратном периоду (1921–1941)“. Београд: Филозофски факултет Универзитета у Београду, 2017.

Идризовић, Ненад. „Патријаршијска библиотека Српске православне цркве 1706–2006“. Београд: Филолошки факултета Универзитет у Београду, 2016.

Мравић, Маријана. „Пропаганда Владе Милана Недића (1941–1944)“. Београд: Филозофски факултет Универзитета у Београду, 2015.

Пузовић, Владислав. „Историјско-канонски аспекти односа карловачке управе Руске заграничне цркве и Московске патријаршије“. Београд: Православни богословски факултет Универзитета у Београду, 2012.

Стојановић, Александар. „Идеје, друштвено-политички пројекти и пракса Владе Милана Недића (1941–1944)“. Београд: Филозофски факултет Универзитета у Београду, 2014.

Bošković, Milo. „Jugoslovenska politička emigracija na Zapadu“. Beograd: Fakultet političkih nauka Univerziteta u Beogradu, 1977.

Kurzydowski, Christian. „Ideology and Politics of Dimitrije Ljotić and the ZBOR movement“. London: University of London, 2017.

Prokschi, Rudolf. „Ein neuer Aufbruch bei den Nonnen in der Serbischen Orthodoxen Kirche im 20. Jahrhundert“. Würzburg: Augustinus-Verlag, 1996.

Slijepčević, Ljelja. „Klosterspitäler und Heilkunde im alten Serbien“. Köln: Universität in Köln, 1971.

Литература

Аздејковић, Александар. *Свештенотученик Недељко Стреличић (1907–1945): житије и акатист*. Београд: Књижевно друштво Раковица, 2019.

Андријашевић, Немања. „О животу и раду Ђока Слијепчевића са библиографијом његових радова до 1944.“, *Симплексис – архив за српску културу и хуманистику* № 1 (2018): 61–79.

Андријашевић, Немања. „Објављивање чланака проф. др Ђока Слијепчевића у

Јужноафричкој Републици“, *Богословље* № 2 (2018): 110–125.

Андријашевић, Немања. „Рад проф. др Ђока Слијепчевића у Институту за југоисточну Европу (Südosteuropa Institut) у Минхену 1955–1975“, *Токови историје* № 1 (2019): 111–144.

Андријашевић, Немања. „Професор др Ђоко Слијепчевић у Швајцарској 1948–1954.“, *Црквене студије* 16, № 2 (2019): 359–378.

Андријашевић, Немања. „Живот и рад проф. др Ђока Слијепчевића у Савезној Републици Немачкој 1954–1993“, *Богословље* № 1 (2020): 97–127.

Андријашевић, Немања. „Преписка војводе Момчила Ђујића и професора др Ђока Слијепчевића“, *Црквене студије* 18 (2021): 331–349.

Бакић, Јово. „Фашизам у Југославији 1918–1941“, *Нова српска политичка мисао*, № 1–4 (2005): 21–43.

Божовић, Бранислав и Стефановић, Младен. *Милан Аћимовић, Драги Јовановић, Димитрије Љотић*. Загреб: Едиција „Трагом издаје и злочина“, 1985.

Буловић, Иринеј. „Пути современног сербског богословља“, *Богословље* № 1 (2020): 7–19.

Буловић, Иринеј. „Космолошка димензија богословља оца Јустина Поповића“. *Отац Јустин Поповић живот и дело. Зборник са научног скупа*. Сунчица Денић (уредник). Врање: Епархија врањска, 2015, 20–30.

Васиљевић, Милосав. „Постанак српских добровољаца 1941. године“. *Споменица српских добровољаца 1941–1971*, уредио Боривоје М. Карапанџић. Кливленд: Савез југословенско-америчких удружења, 1971, 20–36.

Вејиновић, Славко. *Срби у дијаспори у прошлости и садашњости*. Нови Сад: Музеј Војводине, 1999.

Велимировић, Николај. *Сабрана дела*, 1–12. Диселдорф–Химелстир: Српска православна црква Епархија западно-европска, 1976–1986.

Велимировић, Николај. *Сабрана дела*, 13. Шабац: Манастир Светог Николаја Соко, 2016, 657–730.

Весовић, Милан. „Студентска штампа између два светска рата“, *Зборник Универзитета у Београду 1838–1988*, уредник Андреј Митровић. Београд: Универзитет у

Београду, Савремена администрација, 1988, 881–898.

Видаковић Петров, Кринка. „Српска књижевност у дијаспори: Емилијан Божетић Глоцар“. *Српска књижевност и европска књижевност*, 2. Београд: Филолошки факултет, Међународни славистички центар, 2011, 445–455.

Војиновић, Хризостом и Радовић Амфилохије. „Обнова и развој нашег женског монаштва“, *Српска православна црква 1920–1970. Споменица о 50-годишњици васпостављања Српске патријаршије*, 1971, 333–343.

Вуковић, Сава. *Српски јерарси од деветог до двадесетог века*. Београд: Евро, Подгорица: Унирекс, Крагујевац: Каленић, 1996.

Вуковић, Сава. *Историја Српске православне цркве у Америци и Канади 1891–1941*. Крагујевац: Каленић, 1994.

Вуковић, Сава. „Пролог“, у: Милан Јанковић, *Патријарх Герман у животу и борби за Спомен-Храм*. Крагујевац: Каленић, 2001.

Вуксић, Стојан. *Ипсилонски дневник*. Минхен: Искра, 1987.

Гардашевић, Благота. „Организационо устројство и законодавство Православне цркве између два светска рата“, *Српска православна црква 1920–1970. Споменица о 50-годишњици васпостављања Српске патријаршије*. Београд: Свети архијерејски синод Српске православне цркве, 1971, 37–64.

Генерал Милан Недић и домаћа управа у Србији 1941–1944. Научни погледи. Уредник Вељко Ђурић Мишина. Београд: Музеј жртава геноцида, 2017.

Глигоријевић, Бранислав. „Профашистичке групе и идеологије на Универзитету и борба против њих 1922–1941“, *Идеје и покрети на Београдском универзитету од оснивања до данас*, 2. Београд: Центар за марксизам универзитета, 1989, 67–72.

Глигоријевић, Мило. *Србија на Западу. Слике из живота емиграната*, 1. Београд: Политика, 1991.

Грђић, Ристо. *Успомене*, приређивач Милош Спајић. Ваљево: Глас Цркве, Београд: Саборност, 2002.

Деспотовић, Драгослав Драган. *Кочевски рог. Ратни злочин или праведна одмазда*. Београд, Нова искра, 1992.

Димитријевић, Бојан. *Војска Недићеве Србије. Оружане снаге српске владе 1941–1945*. Београд: Институт за савремену историју, 2011.

Драгашевић, Бора. *Стопама предака. Аутобиографија*. Београд: Институт за савремену историју, 2012.

Драгишић, Петар. „Емигрирање из Србије од шездесетих година XX века до данас. Квантитативни преглед“, *Токови историје* № 3 (2013): 233–249.

Драгишић, Петар. „Клубови југословенских радника у Западној Европи седамдесетих година“, *Токови историје* № 1 (2010): 128–138.

Драгишић, Петар. *Зидари туђе среће. Београдска штампа о економском емигрирању из Југославије у Западну Европу крајем шездесетих и почетком седамдесетих година*. Београд: Институт за новију историју Србије, 2019.

Драгишић, Петар. *Ко је пуцао у Југославију? Југословенска политичка емиграција на Западу од краја шездесетих година до смрти Јосипа Броза Тита према југословенским изворима*. Београд: Институт за новију историју Србије, 2019.

Драгутиновић, Драгослав. *Живот владике Мардарија*. Либертивил: Манастир Светог Саве, 1981.

Духачек, Антун. *Исповест обавештајца. Успон и пад југословенске обавештајне службе*. Београд: Графопрес, 1992.

Ђорђевић, Бојан. *Летопис културног живота у Србији под окупацијом 1941–1944*. Нови Сад: Матица српска, Београд: Институт за књижевност и уметност, 2001.

Ђорђевић, Бојан. *Српска култура под окупацијом*. Београд: Службени гласник, 2008.

Ђорђевић, Димитрије. „У сенци Аустро-Угарске“, *Историја српског народа*, „Од Берлинског конгреса до уједињења 1878–1918“, шеста књига, први том. Београд: Српска књижевна задруга, 1983, 95–134.

Ђурић Мишина, Вељко. „Голгота Српске православне цркве: 1941–1945“. Београд: Ами и аутор, 1997.

Ђурић Мишина, Вељко. *Војвода Ђујић*. Београд: Нова Србија, 1998.

Ђурић Мишина, Вељко. *Летопис Српске православне цркве 1946–1958. године: време патријарха Гаврила (1946–1950) и Викентија (1950–1958)*, књига 3. Београд: Српско културно друштво „Зора“, Книн, 2002.

Ђурић Мишина, Вељко. *Герман Ђорић – патријарх у обезбоженом времену*, 1-2. Сланци: Манастир светог првомученика и архијакона Стефана, 2012.

Ђурић Мишина, Вељко. *Меморандуми Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве 1941–1942. године немачким војно-управним командантима Србије*. Београд: Музеј жртва геноцида, 2020.

Епископија захумско-херцеговачка. Приредио Стево Ћосовић. Београд: Свет књиге, 2006.

Жорж, Бранислав. *Завод у Смедеревској Паланци: острво спаса или робијашница*. Београд: издање аутора, 2006.

Записи из добровољачке борбе I–V. Минхен: Искра, 1954–1959.

Зиројевић, Жељко Видаков. *Допричане приче*. Београд: самостално издање аутора, 2007.

Иванковић, Младенка. „Став власти нове Југославије о решавању проблема раздвојених породица“, *Токови историје* № 3 (2007): 147–162.

Јакшић, Драгутин. „Биографија аутора књиге (На основу делова некролога објављеног у „Искри“ из Бирмингема бр. 981 од 1. фебруара 1993. г.)“. Слијепчевић, Ђоко. *Српска ослободилачка идеја*. Београд: Друштво „Нова искра“, 2011, 108–115.

Јевтић, Атанасије. *Савремени еклисиолошки подсетник о дијаспори*. Лос Анђелес, Чикаго, Врњци: Севастијан прес, Братство Светог Симеона Мироточивог, 2013.

Јевтић, Мирко. „Синђелија епископа Антонија“, *Преглед цркве епархије нишке* № 1 (1934): 11–30; № 2/3 (1934): 65–75.

Јовановић, Милан. „Организације верског живота у Немачкој за време Другог светског рата“, *Споменица западно-европске епархије 1969–1984*. Химелстир: Епархија средњоевропска, 1984, 87–92.

Јовановић, Томислав. *Књижевно дело патријарха Пајсија*. Београд: Свети архијерејски синод Српске православне цркве, Нови Сад: Будућност, 2001.

Калабић, Радован. *Српска емиграција (прилози за историју српског исељеништва 1830–1992)*. Београд: Радован Калабић, 2001.

Калезић, Димитрије. „Историја Цркве у радовима Ђока Слијепчевића“. *Српска проза данас: Перо и Ђоко Слијепчевић – живот и дјело*, Зборник радова, приредио Радослав Братић. Билећа: Просвјета, Гацко: Просвјета, Београд: Планета (1998): 155–160.

Карапанцић, Боривоје М. *Грађански рат у Србији 1941–1945*. Кливланд, Охајо, Сједињене Државе Америке, 1958.

Карапанцић, Боривоје М. *Кочевје – Титов најкрвавији злочин*. Кливеланд: самостално издање писца, 1959.

Карапанцић, Боривоје. *Духовно стваралаштво српске емиграције, прилози за историју савремене српске књижевности (заграничне)*, књига 1. Мелбурн: самостално издање писца, 1978.

Карапанцић, Боривоје. *С вером у Бога за краља и отаџбину – добровољци 1941–1991*. Кливленд: самостално издање аутора, 1991.

Карапанцић, Боривоје. *Српски добровољци 1941–1991*. Кливленд, самостално издање аутора, 1991.

Карапанцић, Боривоје. *Под знаком ипсилона. Тито-Мак Линов споразум о ликвидацији југословенске националне емиграције*. Београд: Образ, 1997.

Карапанцић, Боривоје М. *Сећање на преминуле и разговори са живим савременицима*. Београд: Слободна књига, 1998.

Кашић, Душан. „Др. Ђоко Слијепчевић, Историја Српске православне цркве (I књига: Од покрштавања Срба до краја XVIII века)“, Минхен 1962, 528, в. 8“, *Богословље* (1964): 139–140.

Колаборационистичка штампа у Србији 1941–1944, 1, приређивач Александар Стојановић. Београд: Филип Вишњић, 2015.

Колаборационистичка штампа у Србији 1941–1944, 2, приређивач Александар Стојановић. Београд: Филип Вишњић, 2017.

Костић, С. „Промоције и уздаси“, *Борба* (28. октобар 1991): 21.

Костић, Васко. *Црногорац свесрпски великан*. Београд: Стручна књига, 1995.

1945. Крај или нови почетак? Тематски зборник радова, приређивач Зоран Јањетовић. Београд: Институт за новију историју Србије, 2016.

Кубуровић, Предислав М. „Васпитни завод у Смедеревској Паланци 1942-1944“, у: *Записи из добровољачке борбе II*. Минхен: Искра, 1955, 70–90.

Лабовић, Ђурица. *Да се чита Оче наши пре обода*. Смедеревска Паланка: Хермес, 1972.

Лонгворт, Филип. *Стварање Источне Европе*, Београд: Сlio, 2002.

Лунић, Томислав А. „Македонски раскол – однос Православне Охридске Архиепископије и МПЦ“, *Теолошки погледи* № 1 (2020): 145–160.

Макдауел, Роберт. *Стрељање историје: Кључна улога Срба у Другом светском рату*. Београд: Поета, 2012.

Малешевић, Небојша. „Дјеловање комуниста на београдском Универзитету и Православном богословском факултету између два свјетска рата“, *Црквене студије* № 14 (2017): 371–390.

Мандић Студо, Новак. „Перо и Ђоко – Слијепчевићи. Преданост нацији, науци и вјери“, *Српска проза данас: Перо и Ђоко Слијепчевић – живот и дјело*, 247–254.

Матић, Милан. „Окупаторска и квислиншка штампа у Србији 1941–1944“, *Лесковачки зборник*, 36 (1996): 399–430.

Мијач, Божидар. *Одзиви и дозови. Актуелни црквено-пастирски проблеми*. Београд: Главни савез удруженог православног свештенства СФРЈ, 1974.

Миливојевић, Дионисије. *Издајство српског народа и СПЦ*. Либертивил: самостално издање аутора, 1969.

Милосављевић, Оливера. *Потиснута истина: Колаборација у Србији 1941–1944*. Београд: Хелсиншки одбор за људска права, 2006.

Милуновић, Слободан. „Спомен је праведника у похвалама“, *Речи и беседе. О стогодишњици рођења протојереја ставрофора Добривоја Ђилерџића*, уредник Ненад Михајловић. Диселдорф: Епархија диселдорфска и немачка Српске православне цркве, 2020, 31–36.

Митровић, Р. „Васпитна служба у добровољачким јединицама“, *Записи из добровољачке борбе II*. Минхен: Искра, 1955, 9–14.

Митровић, Никодије. *Живот прогнанника антикомунисте. Истина о удбиним џелатима*. Београд: приватно издање писца, 2015.

Митрополит Иринеј. Раде Неимар слободног Српства 1914–1999. Приређивачи Велибор Џомић и Јован Тодоровић. Краљево, Треће језеро: Богословски фонд Светога Саве Митрополије новограчаничке, 2009.

Мраовић, Маријана. „Пропаганда домаће управе у Србији 1941–1944. године“, *Генерал Милан Недић и домаћа управа у Србији 1941–1944. Научни погледи*, 2017, 123–158.

М. Н. „Тешкоће Српске цркве у садањој Југославији“, *Живот и рад* № 1 (1947): 100–107.

Николић, Коста. *Генерал Миодраг М. Дамјановић "Чика Бели" 1893–1956*. Лондон: Удружење бораца Краљевске југословенске војске "Дража Михаиловић", 2008.

Николова, Маја. *Завод за принудно васпитање омладине у Смедеревској Паланци 1942–1944*. Београд: Педагошки музеј, 2010.

Парежанин, Ратко. *Други светски рат и Димитрије В. Љотић*. Минхен: Искра, 1971.

Перић, Димшо. „О животу и делу Благоге Гардашевића“. У: Гардашевић, Благота, *Избор црквено-правних радова*, Београд: Православни богословски факултет, 2002, 7–10.

Петковић, Љубица. *Поклон библиотека војводе Момчила Ђујића Карловачкој богословији*. Сремски Карловци: Епархија сремска, Богословија Светог Арсенија, 2019.

Петровић, Срећко. „Пар узгредних напомена о проучавању наслеђа Владике Николаја Велимировића: неки истраживачки проблеми“, *Теолошки погледи* № 3 (2020): 827–832.

Пилиповић, Радован. „Момчило Ђујић и Василије Шурлан – два антипода у свештеничким мантијама“, у: Радован Пилиповић, *Ореоли и сенке. Расправе из историје Српске Православне Цркве у Независној Држави Хрватској 1941–1945. године*. Београд: Музеј жртва геноцида, 2016, 148–160.

Поповић, Радомир. „Др Ђоко Слијепчевић – историчар Српске Православне Цркве“, *Богословље* № 2 (2002): 269–274.

Пропадовић, Милутин. *Д. В. Љотић, Збор и Комунистичка партија Југославије 1935–1945: прилози заистину о ЈНП Збор*. Београд: Нова искра, 2012.

Прокић, Лазар. *Записи из туђине 1963-1990*, 1-2. Београд: Друштво „Нова искра“, 1995.

Пузовић, Предраг. „Др Ђоко Слијепчевић (1907–1993) – Биографија и библиографија“, *Богословље* № 1/2 (1992): 103–116.

Пузовић, Предраг. „Епархије Српске Православне Цркве у расејању“, *Богословље* № 1/2 (1996): 87–96.

Пузовић, Предраг. „Биографија Ђока Слијепчевића (1907–1993)“, *Српска проза данас: Перо и Ђоко Слијепчевић – живот и дјело*, 1998, 261–264.

Пузовић, Предраг. „Сећање на Ђоку Слијепчевића“, *Богословље* № 2 (2002): 275–278.

Пузовић, Предраг. „Прилог историји страдања Српске Православне Цркве од комуниста“, *Годишњак: часопис за теолошко-философска питања Православног богословског факултета Свети Василије Острошки* № 4 (2005): 193–201.

Пузовић, Предраг. „Др Ђоко Слијепчевић – историчар СПЦ“, у: Пузовић, Предраг. *Прилози за историју Српске Православне Цркве* 3, Београд, 2006, 265–271.

Пузовић, Предраг. „Годишњи извештаји Православног богословског факултета Ректорату Универзитета од 1920. до 1940.“, *Српска теологија у двадесетом веку: истраживачки проблеми и резултати*, Зборник радова, књига 2. Београд: Православни богословски факултет, 2009, 77–97.

Пузовић, Владислав. „Путеви српске црквеноисторијске науке: српски богослови као истраживачи историје Српске Цркве“, *Осам векова аутокефалије Српске православне цркве*, књига 2, Зборник радова са Међународног научног скупа, 10-14. децембар 2018. године, уредници: Владислав Пузовић и Владан Таталовић. Београд: Свети архијерејски синод Српске православне цркве, Православни богословски факултет Универзитета у Београду, 2020, 95–120.

Пузовић, Владислав. „О докторској дисертацији Ђока Слијепчевића“, *Зборник Матице српске за историју* № 103 (2021): 131–141.

Пузовић, Владислав. *Путевима српске црквене историје. Научно наслеђе проте Стеве Димитријевића*. Београд: Православни богословски факултет, 2021.

Радовић, Амфилохије. „Наши расколи“, *Гласник српског историско-културног друштва "Његош"* № 63 (1990): 26–37.

Радојевић, Мира. „Пред избором: српска политичка емиграција на крају Другог светског рата“, *Војноисторијски гласник* № 2 (2016): 156–181.

Радић, Радмила. „Исељавање становништва са југословенског простора средином педесетих година“, *Историјски записи: орган Историјског института и Друштва историчара Црне Горе* № 1/2 (1999): 143–173.

Радић, Радмила. *Држава и верске заједнице 1945–1970. Први део: 1945–1953*. Београд: Институт за новију историју Србије, 2002.

Ракић, Радомир. „Спољни односи Српске православне цркве 1920–1970“, у: *Српска православна црква 1920–1970. Споменица о 50-годишњици васпостављања Српске патријаршије*. Београд: Свети архијерејски синод Српске православне цркве, 1971.

Раковић, Александар. „О несугласицама на Православном богословском факултету“, *Теолошки погледи* № 1 (2015): 79–90.

Ристић, Ненад Ј. *Џумбусана у централу: Позоришни живот у Паланци 1941–1944*. Смедеревска Паланка: Центар за културу, 1995.

Ристић, Ненад Ј. *Разбигбрига у бараци No. 8: позоришни живот у Заводу за принудно васпитање омладине у Смедеревској паланци 1942–1944*. Смедеревска Паланка: Бен Акиба, Главаш, 2000.

Рељић, Јелица. *Књига истраживача Архива Србије 1940–1945*. Београд: Архив Србије, 2020.

Самарцић, Милослав. *Војвода Ђујић и Динарска четничка дивизија*. Београд: Уна прес, 2009.

Соколовић, Божидар. *Борац и бунтовник. Војвода Момчило Ђујић. Динарска четничка дивизија у II светском рату*. Милвоки: Невен, 1991.

Симић, Драгослав. *Раскол у етеру. Живот српске емиграције у Америци кроз радио програм Николе Косића (Милвоки 1952–1982)*. Београд: Драслар партнер, 2006.

Слијепчевић, Ђоко. „Пајсије, архиепископ пећски и патријарх српски као јерарх и књижевни радник“, *Богословље* № 2 (1933): 123–144.

Слијепчевић, Ђоко. „Пајсије, архиепископ пећски и патријарх српски као јерарх и књижевни радник“, *Богословље* № 3 (1933): 241–283.

Слијепчевић, Ђоко. *Укидање Пећке патријаршије 1766. године*. Београд, 1939.

Слијепчевић, Ђоко. *Хумско-херцеговачка епархија и епископат (митрополија) од 1219. до краја XIX века*, Београд, 1940.

Слијепчевић, Ђоко. *Неколико писама Симе А. Игуманова: прилози црквено-културној историји Јужне Србије*. Скопље: Немања, 1941.

Слијепчевић, Ђоко. *Питање Македонске православне цркве у Југославији*. Минхен, Свечаник, 1959.

Слијепчевић, Ђоко. *Историја Српске православне цркве I*. Минхен: самостално издање аутора, 1962.

Слијепчевић, Ђоко. *Огрешења владике Дионисија*. Минхен: самостално издање аутора, 1963.

Слијепчевић, Ђоко. *Историја Српске православне цркве II*. Минхен: самостално издање аутора, 1966.

Слијепчевић, Ђоко. *Македонско црквено питање*. Минхен: самостално издање аутора, 1969.

Слијепчевић, Ђоко. „Предговор“. У: Миша М. Урошевић. *Црни оклоп*, Мелбурн: самостално издање писца, 1970, 1–4.

Слијепчевић, Ђоко. *Српско-арбанашки односи кроз векове: са посебним освртом на новије време*. Минхен: самостално издање аутора, 1974.

Слијепчевић, Ђоко. *Михаило, архиепископ београдски и митрополит Србије*, Минхен: самостално издање аутора, 1980.

Слијепчевић, Ђоко. *Историја Српске православне цркве III*. Келн: самостално издање аутора, 1986.

Слијепчевић Љесов, Душанка, Слијепчевић Штрбац, Анђелка. „Проф. др Ђоко Слијепчевић, редовни професор Богословског факултета у Београду“. У: Слијепчевић Љесов, Слијепчевић Штрбац, *Порекло и стабло породице Слијепчевић 1650–2010*, Београд, 2011, 85–88.

Спасовић, Станимир. *Историја Српске православне цркве у Америци и Канади од 1941. до 1991. године*. Торонто: Источник, 1997.

Спасовић, Станимир. *Историја Српске православне цркве у западној Европи*. Београд-Торонто: Источник, 2002.

Спасовић, Станимир и Милетић, Србољуб. *Историја Српске православне цркве у Аустралији, Новом Зеланду и Јужној Африци*, Сиднеј: Српска православна црква у Аустралији и Новом Зеланду, 2008.

Спасојевић, Светислав. *Српски патријарх Герман: ја и комунисти*. Београд: Новости, Борба, 1990.

Споменица педесетогодишњег верско-националног и културно-просветног рада богословско-литерарне дружине „Растко“ у Призрену 1889–1939. Скопље: Бановинска штампарија „Немања“, 1940.

Споменица Српске православне цркве Васкрсења Христова 1905–1955. Чикаго: Епархија америчко-канадска, 1955.

Споменица западно-европске епархије 1969–1984. Химелстир: Српска православна црква Епархија средњоевропска, 1984.

Споменица педесет година Српске православне Црквене општине у Минхену 1946–1996. Уредник Владимир Коњикушић, Минхен: Српска православна црква Црквена Општина Минхен, 1997.

Споменица: прва посета његове светости патријарха српског Господина Павла Српској православној цркви на Северноамеричком континенту 1992 (Souvenir Book: the first of His Holiness the Serbian Patriarch Pavle to the Serbian Orthodox Church on the North American Continent 1992). Приређивач Станимир Спасовић. Торонто: СПЦ у САД и Канади и Митрополија новограчаничка, 1992.

Српска православна црква 1920–1970. Споменица о 50-годишњици васпостављања Српске патријаршије. Београд: Свети архијерејски синод Српске православне цркве, 1971.

Српска православна Епархија средњоевропска од 1991. до 2006. године, Шематизам. Уредници Братислав Божовић и Слободан Тијанић. Химелстир: Фонд мисије Епархије средњоевропске, 2007.

Српска православна Епархија средњоевропска, Шематизам 2014. Уредник Дамјан Божић. Београд–Химелстир: Српска православна Епархија средњоевропска, 2014.

Стефановић, Младен. *Збор Димитрија Љотића 1934–1945*. Београд: Народна књига, 1984.

Стојановић, Александар. *Српски цивилни/културни план Владе Милана Недића*. Београд: Институт за новију историју Србије, 2012.

Стојановић, Александар. „Ишчекивање судбине и нови почеци: прилози истраживању историје српске колаборационистичке емиграције у првим годинама после Другог светског рата“, у: *1945. Крај или нови почетак?* Тематски зборник радова, приређивач Зоран Јањетовић. Београд: Институт за новију историју Србије, 2016, 339–374.

Стојановић, Александар. *Идеје, политички пројекти и пракса владе Милана Недића*. Београд: Институт за новију историју Србије, 2017, 67–92, 311–317.

Стојановић, Александар. „Завод за принудно васпитање омладине у Смедеревској Паланци“, у: *Генерал Милан Недић и домаћа управа у Србији 1941–1944. Научни погледи*, 85–122.

Стојановић, Александар и Ломпар Растко. „Ангажман Независне Државе Хрватске на међународном признању Хрватске православне цркве 1942–1944“, *Токови историје* № 2 (2019): 35–58.

Суботић, Драган. *Политичка мисао Срба у расејању 1945–1990*, I. Београд: Институт за политичке студије, 1994.

Суботић, Драган. „Ђоко М. Слијепчевић: историчар Српске Православне Цркве (1908–1991)“, у: *Органска мисао Срба у XIX и XX веку*, 1. Београд: Преображај, 1994, 437–453.

Суботић, Драган. *Органска мисао Срба у XIX и XX веку*, 2. Београд: Преображај, 1994.

Тејлор, Ален Џ. П. *Хабсбуршка монархија*. Београд: Клио, 2001.

Тодоровић, Марко Б. *Избор и хиротонија Епископа Иринеја*. Илиној: Манастир Нова Грачаница, 1989.

Томић, Добривоје. *Црвено сунце у зениту*, I–II. Београд: Удружење књижевника Србије, Књижевне новине, 2004.

Топаловић, Живко. *Покрети народног отпора у Југославији 1941–1945*“. Париз: самостално издање писца, 1958.

Трифуновић, Лаврентије. *Руковети са њиве Господње*. Љубовија: Манастир Соко, 2007.

Трифуновић, Лаврентије. *Трагови у песку*. Љубовија: Манастир Соко, 2007.

Тркуља, Јовица. „Прилог истраживању феноменологије остракизма интелектуалаца у Србији.“ *Perspektive implementacije evropskih standarda u pravni sistem Srbije*, 4, приредјивац Stevan Lilić. Београд: Правни факултет Универзитета у Београду, 2014, 39–70.

Ђоровић, Владимир. *Хисторија Босне*. Београд: Српска краљевска академија, 1940.

Ћилерџић, Добривоје. „Беседа на опелу др Ђоке Слијепчевића“, *Речи и беседе. О стогодишњици рођења протојереја ставрофора Добривоја Ћилерџића*, уредник Ненад Михајловић. Диселдорф: Епархија диселдорфска и немачка Српске православне цркве, 2020, 173–176.

Цветковић, Срђан. „Владика Лаврентије у дојавама доушника Службе државне безбедности.“ *Архив* № 1–2 (2010): 87–97.

Цветковић, Срђан. *У име народа, политичка репресија у Србији 1944–1953*. Београд: Евро-Ћунти, 2014.

Цветковић, Срђан. *Између српа и чекића. Ликвидација народних непријатеља 1944–1953*, I. Београд: Службени гласник, 2015.

Џомић, Велибор. *Српска црква, Љотић и Љотићевци*. Београд: Штампар Макарије – Подгорица: Октоих, 2009.

Џаковић, Митар М. *Животно дело Патријарха српског Гаврила*. Париз: приватно издање писца, 1983, 107.

Шапоњић, Владимир Ј. *Крв увачких пећина и друге ноћне море*. Београд: Драслар Партнер, 2013.

Шапоњић, Владимир Ј. *Неком анђео спаситељ, неком народни непријатељ*. Београд: Драслар Партнер, 2013.

Шмеман, Александар. *Наш живот у Христу, Христов живот у нама: изабране беседе, есеји, студије и одломци из Дневника 1973–1983*. Београд: Мисионарска школа при храму Светог Александра Невског, 2007.

Basta, Milan. *Agonija i slom Nezavisne države Hrvatske*. Београд: Rad, 1971.

Bojić, Mirko. *Jugoslavenski narodni pokret „Zbor“ 1935–1945. Jedan kritički prikaz*. Београд: Narodna knjiga – Alfa, 1996.

Bokan, Dragoslav. „Utopija ili otadžbina“, intervju sa Dragojлом Popović-Pivac, *Duga* № 442 (1991): 94.

Bondžić, Dragomir. „Beogradski univerzitetski profesori i Drugi svetski rat“, *Intelektualci i rat 1939–1947*, Zbornik radova sa međunarodnog skupa *Desničini susreti*, 2011, uredili Drago Roksandić i Ivana Cvijović-Javorina, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, Centar za komparativnohistorijske i interkulturene studije, FF-Pres), 2012, 275–284.

Bošković, Milo. *Šesta kolona. Nastanak, organizacija i delovanje antijugoslovenske fašističke organizacije*. Zagreb: Tehnika, Novi Sad: Dnevnik, 1985.

Djilas, Milovan. *Wartime*. New York: Harcourt Brace Jovanovich, 1977.

Djikanović, Vesna. „Prilog istraživanju istorije Srpske pravoslavne crkve u Sjedinjenim Američkim Državama od 1919. do 1926.“, *Tokovi istorije* № 1/2 (2006): 113–124.

Gligorijević, Branislav. „Politički pokreti i grupe s nacionalsocijalističkom ideologijom i njihova fuzija u Ljotićevom 'Zboru'“, *Istorijski glasnik*, 4 (1965): 35–83.

Ivanović, Vladimir. „Ekstremna emigracija u SR Nemačkoj i Jugoslavija.“ *Istorija 20. veka* № 1 (2009): 139–146.

Ivanović, Vladimir. *Geburtstag pišeš normalno. Jugoslovenski gastarbajteri u SR Nemačkoj i Austriji 1965–1973*. Beograd: Institut za savremenu istoriju, 2012.

Ivanović, Vladimir. *Jugoslavija i SR Nemačka 1967–1973: između ideologije i pragmatizma*. Beograd: Institut za savremenu istoriju, 2009.

Jelić Butić, Fikreta. *Četnici u Hrvatskoj*. Zagreb: Globus, 1986.

Jovanović, Tomislav. *Patrijarh Pajsije, Sabrani spisi*. Beograd: Prosveta, Srpska književna zadruka, 1993.

Matić, Milan. „U službi okupatora: osnovne teme u kvislinškoj štampi u Srbiji 1941. godine“, *Istorija 20. veka* 1 (1996): 59–72.

Pavlica, Branko. „Migracije iz Jugoslavije u Nemačku – migranti, emigranti, izbeglice, azilanti“, *Međunarodni problemi* № 1 (2005): 121–158.

Pivac, Marko. *Koraci u noći*, bez mesta izdanja – izdanje autora, 2002.

Petranović, Branko. *Istorija Jugoslavije 1918–1988*, I–III. Beograd: Nolit, 1988.

Petrović, Nenad Ž. *Ideologija varvarstva: fašističke i nacionalsocijalističke ideje kod intelektualaca u Beogradu (1929–1941)*. Beograd: Zadruga Res publika, Mostart, 2015.

Popović, Jovo. Lolić, Marko. Latas, Branko. *Pop izdaje: četnički vojvoda Momčilo Đujić*. Zagreb: Stvarnost, 1988.

Radić, Radmila. *Verom protiv vere. Država i verske zajednice u Srbiji 1945–1953*. Beograd: Institut za noviju istoriju Srbije, 1995.

Radić, Radmila. „Država, Rimokatolička i Srpska pravoslavna crkva od 1945. do polovine šezdesetih godina“, *Dijalog povjesničara – istoričara*, 2, priređivači Hans-Georg Fleck i Igor Graovac, Zagreb: Friedrich Naumann Stiftung, 2000, 659.

Stefanović, Mladen. *Zbor Dimitrija Ljotića*. Beograd: , 1984.

Subotić, Dragan. *Srpska politička emigracija u analima jugoslovenske diplomatije (1945–1971). Prilozi za diplomatiju i diplomatsku istoriju*, I. Beograd: Institut za političke studije, 2004.

Cvetković, Srđan. „Političko-propagandno delovanje jugoslovenske političke emigracije na Zapadu 1945–1985“, *Hereticus* № 4 (2009): 41–68.

Cvetković, Srđan. „Terorizam i jugoslovenska politička emigracija.“ *Istorija 20. veka* № 2 (2014): 171–197.

Vurdelja, Dragoljub G. *Obezglavljena srpska crkva*, 1. Trst: samostalno izdanje autora, 1964.

Živković, Nikola. *Konrad Adenauer: karijera jednog državnika*. Beograd: Konrad Adenauer Stiftung, 2012.

Adenauer, Konrad. *Erinnerungen I-IV*. Stuttgart: Deutsche Verlags-Anstalt, 1965–1968.

Arx, Urs von. „Bischof Nikolaj Velimirović (1880–1956) und seine Berner Zeit im Rahmen der crhistkatholisch – serbisch-orthodoxen Beziehungen“, *Internationale kirchliche Zeitschrift – neue Folge der Revue internationale de théologie*, 1 (2005): 1–33.

Beer, Mathias und Gerhard Seewann. *Südostforschung im Schatten des Dritten Reiches. Institutionen, Inhalte, Personen*. München: R. Oldenbourg, 2004.

Berg, Matthias. *Karl Alexander von Müller: Historiker für den Nationalsozialismus (Schriftenreihe der Historischen Kommission bei der Bayerischen Akademie der Wissenschaften)*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2014.

Bernath, Mathias und Felix von Schroeder. *Biographisches Lexikon zur Geschichte*

Südosteuropas, 1. München: Südosteuropa Institut, 1974.

Bernath, Mathias und Felix von Schroeder. *Biographisches Lexikon zur Geschichte Südosteuropas*, 2. München: Südosteuropa Institut, 1976.

Bernath, Mathias und Felix von Schroeder. *Biographisches Lexikon zur Geschichte Südosteuropas*, 3. München: Südosteuropa Institut, 1979.

Bernath, Mathias und Nehring Franz. *Biographisches Lexikon zur Geschichte Südosteuropas*, 4. München: Südosteuropa Institut, 1981.

Bischof Adolf Kury zum Gedächtnis. Bern: Herausgegeben vom Kristkatholische Pressekomitee, 1957.

Boeckh, Katrin und Hermann Beyer-Thoma. *Osteuropa in Regensburg. Institutionen der Osteuropa-Forschung in Regensburg aus ihrer historischen Perspektive*. Regensburg: Stadtarchiv, 2008.

Buchenau, Klaus. „Das Belgrader Patriarchat zwischen Tito, Četnici und Zbor. Von der innenpolitischen Abhängigkeit zur außenpolitischen Instrumentalisierung“, Klaus Buchenau, *Orthodoxie und Katholizismus in Jugoslawien 1945–1991. Ein serbisch-kroatischer Vergleich*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 2004, 291–303.

Clewing, Konrad und Oliver Jens Schmitt. *Südosteuropa. Von vormoderner Vielfalt und nationalstaatlicher Vereinheitlichung. Festschrift für Edgar Hösch*. München: R. Oldenburg, 2005.

Das Osteuropa-Institut im Wissenschaftszentrum Ost- und Südosteuropa Regensburg. Regensburg: Osteuropa-Institut, 2007.

Fricke, Gert. *Kroatien 1941–1944. Der „Unabhängige Staat“ in der Sicht des Deutschen Bevollmächtigten Generals in Agram, Glaise v. Horstenau*. Rombach: Einzelschriften zur militärischen Geschichte des Zweiten Weltkrieges, 1972.

Kalezić, Dimitrije. „Die Serbische Orthodoxe Kirche in Geschichte und Gegenwart“, *Religion und Gesellschaft in Südosteuropa*, Hg. von Hans-Dieter Döpmann. München: Südosteuropa-Jahrbuch, Südosteuropa Gesellschaft, 1997.

Kiefer, Dorothea. *Entwicklungspolitik in Jugoslawien. Ihre Zielsetzungen, Planungen und Ergebnisse*. München: Südost-Institut, 1979.

Koch, Peter und Klaus Körner. *Konrad Adenauer*. Düsseldorf: Albatros, 2004.

Kolundžić, Radomir. „Geschichte und Selbstverständnis der SOK“, поглавље „Der Zweite Weltkrieg und die Nachkriegszeit: Martyrium, Säkularisierung, Marginalisierung“, *Ost-West. Europäischen Perspektiven*, № 4 (2008): 293–294.

Milunović, Slobodan. „Die Gesellschaftsbezug der Serbischen Orthodoxen Kirche“, *Religion und Gesellschaft in Südosteuropa*, 1997.

Nehring, Karl. *Südost-Institut München. 1930–1990. Mathias Bernath zum siebzigsten Geburtstag*. München: R. Oldenburg, 1990.

Nehring, Karl. *Südost-Institut München 1930–2005. Edgar Hösch zum siebzigsten Geburtstag*. München: R. Oldenburg, 2005.

Pospischil, Viktor. *Der Patriarch in der serbisch-orthodoxen Kirche*. Wien: Herder, 1966, 61–201.

Simić, Radivoje. „Die serbisch-orthodoxe Diaspora in Deutschland“. *Die Serbische Orthodoxe Kirche in den Herausforderungen des 21. Jahrhunderts*. Уредник Dietmar Schon. Regensburg: Schriften des Ostkircheninstituts der Diözese Regensburg, Band 3, 2019, 124–137.

Slijepčević, Đoko. *Die Autokephalie der so genannten "mazedonischen" orthodoxen Kirche vom kanonischen und geschichtlichen Standpunkt beurteilt* [Аутокефалија такозване "Македонске" православне цркве оцењена са канонског и историјског становишта], *Balkan Studies* № 1 (1979): 3–17.

Spuler, Bertold. „Djoko Slijepčević: Istorija Srpske Pravoslavne Crkve, I. Knjiga: Od pokršćavanja Srba do kraja XVIII veka (Geschichte der serbischen orthodoxen Kirche, I. Band: Von der Taufe der Serben bis zum Ende des 18. Jhdts.)“, München 1962. Selbstverlag des Verfassers (Druckerei «Iskra»). 528 S.“, *Internationale kirchliche Zeitschrift*, Heft 1/53, 1963, 190–191.

Serben und Deutsche. Literarische Begegnungen. Urednik Gabriella Schubert. Jena: Collegium Europaeum Jenense an der Friedrich-Schiller-Universität Jena, 2006.

Šaponjić, Vladimir J. „Jugoslawische Klubs und Verbände“. Vladimir J. Šaponjić. *Erschiessen und die Schlucht werfen*. Landshut: Autor, 2017, 192–194.

Vasmer, Max. *B. Kopitars Briefwechsel mit Jakob Grimm*. Berlin: , 1938.

Velikonja, Josef. „Emigration“. *Jugoslawien, Südosteuropa – Handbuch*, 1. Herausgegeben von Klaus-Detlev Grothusen. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1975, 360–

Wilhelm von Sternburg. *Adenauer – Eine deutsche Legende*. Berlin, 2005.

Winfried Schulze. „Karl Alexander von Müller (1882–1964). Historiker, Syndikus und Akademiepräsident im „Dritten Reich“. Eine Geschichte der Bayerischen Akademie der Wissenschaften in historischen Porträts“, y: Willoweit, Dietmar. *Denker, Forscher und Entdecker*. München: Beck, 2009, 281–306.

Buxton, Harold Jocelyn. *A Mediterranean Window*. Guilford: Biddles Ltd., 1954.

Clissold, Stephen. *Whirlwind: An Account of Marshal Titos Rise to Power*. New York: Philosophical Library, 1949.

Fahey, Frank J. Vrga, Djuro J. *Changes and socio-religious conflict in an ethnic minority group*. San Francisco: R and E Research Associates, 1975.

Lašić Vasojević, Milija M. *Enemies on all Sides. The Fall of Yugoslavia*. Washington: North American International, 1976.

Lukich, Nikola. Radoicic, Sasa. *Eboli Camp 1945–1947: A Photographic History*. Australia, 2011.

Maclean, Fitzroy. *Eastern Approaches*. London, Macmillan, 1949.

Nikolić, Kosta. *The Serbian political emigration in Western Europe 1945–1956*. Belgrade: Institute of Contemporary History, 2011.

Paris, Edmond. *Genocide in Satellite Croatia 1941–1945. A Record of Racial and Religious Persecutions and Massacres*. Chicago: The American Institute for Balkan Affairs, 1961.

Pribić, Nikola. „Djoko Slijepčević, Istorija srpske pravoslavne crkve. I. Od pokršćavanja Srba do Kraja XVIII. veka. Munich: 1962. Pp. 528“, *Balkan Studies* № 2 (1966): 517–518.

Slijepčević, Đoko. *The Macedonian Question (The Struggle for Southern Serbia)*. Chicago, Illinois, The American Institute for Balkan Affairs, 1958.

The Serbian Christian Heritage of America. The Historical, Spiritual, and Cultural Presence of the Orthodox Diaspora in North America 1815–2019, Edit by Bishop Maxim Vasiljević. Los Angeles, Chicago, New York, Toronto, Belgrad: Sebastian Press, 2019, 185–388, 479–707.

Биографија Немање Андријашевића

Рођен сам у престоном граду Београду 1981. године. Након завршене основне школе, матурирао сам у Богословији Светог Саве у Београду. На Светосавском темату, као матурант, освојио сам прву награду Његове Светости блаженопочившег Патријарха српског Господина Павла.

Дипломирао сам на Богословско–катихетском Институту Српске православне цркве и Православном богословском факултету Универзитета у Београду, по старом, најобимнијем студијском програму. Мастер рад одбранио сам на матичном Факултету. Ментор ми је био проф. др Дарко Танасковић, а тема рада била је: *Представе о Исламу у Србији у XX веку*.

У Храму Светог Саве провео сам скоро 20 година радећи на бројним ангажманима и задацима. Прошао сам све лествице, напредовавши до главног менаџера Храма, где сам увео нове стандарде у послу и организацији.

Поред студирања био сам активан као волонтер у Човекољубљу, највећем Добротворном фонду Српске православне цркве од 2003. до 2012. године, на веома захтевном и тешком пројекту пружања помоћи, обилажења и палијативне неге особама које живе са хив вирусом/сидом.

На Сајму књига у Београду четири године (2007/2010) био сам помоћник Главног уредника централног штанда Патријаршије.

У *Православном мисионару* – главном мисионарском гласилу Српске православне цркве за младе, објавио сам 15 чланака и 2 интервјуа.

По завршетку мастер студија, благословом Његове Светости блаженопочившег Патријарха српског Господина Иринеја послат сам у Регензбург на Институт за источне Цркве, да учим немачки језик. Све тестове и испите немачког језика положио сам са високом просечном оценом.

Студирао сам један семестар на Католичком теолошком факултету Универзитета у Регензбургу, а потом 14 семестара на Православном богословском институту при Универзитету Лудвиг Максимилијан у Минхену.

Посећивао сам бројне конференције, семинаре, симпозијуме и летње школе у Савезној Републици Немачкој, Аустрији, Швајцарској, Чешкој, Шпанији, Мађарској, Литванији, Грчкој, Француској и на Кипру, а истраживао сам и у Јужноафричкој Републици, као и на Светој Гори.

На неколико конференција у Савезној Републици Немачкој био сам изасланик Светог Архијерејског Синода Српске православне цркве.

До сада сам објавио 18 научних радова и сви су одштампани у категоризованим часописима или зборницима (са SCI листе), а са научником и историчарем др Александром Стојановићем припремам *Дневник логораша „Алманах официјерског логора Oflag VI C у Оснабрику 1941–1945“*, фототипско издање са научном апаратуром.

Библиографија Немање Андријашевића

Објављени радови:

1. „Gotteserkenntnis in der orthodoxen Dogmatik nach Dr. Dumitru Staniloae, Dr. Justin Popović und Dr. Zdravko Peno“, у: *Volume of The 7th Conference of Junior Theologians and Doctoral Students*, University of Pécs, Ungarn, (ISBN 978-615-5579-18-9), 2017, 209–216.
2. „Емигрантска периодика Срба у Јужној Африци од 1945. до 1968. године“, у: *Теолошки погледи*, Верско – научни часопис Светог архијерејског синода Српске православне цркве, Београд, (ISSN 0497-2597), 1/2018, 125–140.
3. „Објављивање чланака проф. др Ђока Слијепчевића у Јужноафричкој Републици“, у: *Богословље*, Православни богословски факултет Универзитета у Београду, Београд, (ISSN 0006-5714), 2/2018, 110–125.
4. „О животу и раду Ђока Слијепчевића са библиографијом његових радова до 1944.“, у: *Симплексис – архив за српску културу и хуманистику*, Гномон Центар за хуманистику, Институт за теолошка истраживања Православног богословског факултета Универзитета у Београду, Београд, (ISSN 2620-2387), 1/2018, 61–79.
5. „Професор др Ђоко Слијепчевић у Швајцарској 1948–1954“, у: *Црквене студије*, Центар за црквене студије, Ниш, (ISSN 1820-2446), 16/2, 2019, 359–378.
6. „Рад проф. др Ђока Слијепчевића у Институту за југоисточну Европу (Südosteuropa Institut) у Минхену 1955–1975.“, у: *Токови историје*, (ISSN 0354-6497), 1/2019, 111–144.
7. „Die serbisch-orthodoxe Diaspora in Südafrika im 21. Jahrhundert“, у: *Die Serbische Orthodoxe Kirche in den Herausforderungen des 21. Jahrhunderts*, Schriften des Ostkircheninstituts der Diözese Regensburg, Band 3, Pustet, Regensburg, (ISBN 978-3791730578), 2019, 138–153.
8. „Емигрантска периодика Срба у Јужној Африци од 1969. до 1977. године“, у: *Теолошки погледи*, Верско – научни часопис Светог архијерејског синода Српске православне цркве, Београд, (ISSN 0497-2597), 2/2019, 443–466.
9. „Живот и рад проф. др Ђока Слијепчевића у Савезној Републици Немачкој 1954–1993“, у: *Богословље*, Православни богословски факултет Универзитета у Београду, Београд, (ISSN 0006-5714), 1/2020, 97–127.

10. „Српска православна црква на афричком континенту у 20. веку“, у: *Осам векова аутокефалије Српске православне цркве*, књига 1, Зборник радова са Међународног научног скупа, 10-14. децембар 2018. године, Свети архијерејски синод Српске православне цркве, Православни богословски факултет Универзитета у Београду, уредници: Владислав Пузовић и Владан Таталовић, Београд, (ISBN 978-86-7405-227-3), 2020, 513–527.
11. „Ђорђе Радин о Владици др Николају Велимировићу и Српској Православној Цркви у Америци“, у: *Николајеве студије (The Nicholai Studies: International Journal for Research of Theological and Ecclesiastical Contribution of Nicholai Velimirovich)*, (ISSN 2738-1064), 2/2021, 369–394.
12. „Преписка војводе Момчила Ђујића и професора др Ђока Слијепчевића“, у: *Црквене студије*, Центар за црквене студије, Ниш, (ISSN 1820-2446), 19, 2022, 331–349.
- 13а. „Периодика и издаваштво Српске православне цркве у Минхену од 1945. до 1980. године“, први део, *Књижевна историја*, Београд, (ISSN 2738-151X), Институт за књижевност и уметност, 176, 2022, 339–360.
- 13б. „Периодика и издаваштво Српске православне цркве у Минхену од 1945. до 1980. године“, други део, *Књижевна историја*, Београд, (ISSN 2738-151X), Институт за књижевност и уметност, 177, 2022.
14. „Писма највиших црквених великодостојника аутору првог тома *Историје Српске православне цркве* проф. др Ђоку Слијепчевићу“, у: *Прилози за књижевност, језик, историју и фолклор*, Филолошки факултет, Универзитет у Београду, Београд, (ISSN 0350-6673), 88, 2022, 121–135.
15. „Непозната песма Милована Ђиласа ‘Разговор Његоша и Незнаног Јунака’“, у: *Зборник Матице српске за друштвене науке*, Матица српска, Нови Сад, (ISSN 0352-5732), 184, 4/2022, 635–652.
16. „Bishop Nikolaj Velimirović’s Instructions to Very Reverend Protoiereus-Staurophore Aleksa Todorović for Editorial Work on the Religious-national Series *Svečanik* (Упутства епископа др Николаја Велимировића упућена протојереју-ставрофору Алекси Тодоровићу у вези са уређивањем верско-националне библиотеке Свечаник)“, у: *Bishop Nikolaj Velimirović: Old Controversies in Historical and Theological Context*, Edited by Vladimir Cvetković and Dragan Bakić, Institute for Balkan Studies Serbian Academy of Sciences nad Arts, Belgrade, St. Sebastian Press, Los Angeles, 2022, 293–322.

17. „Писмо проф. др Ђока Слијепчевића владици Дионисију Миливојевићу уочи почетка раскола при Српској православној цркви у Америци“, у: *Црквене студије*, Центар за црквене студије, Ниш, (ISSN 1820-2446), 20, 2023, 545–556.

18. „Писмо владике др Николаја Велимировића протојереју Стевану Димитријевићу 12. децембра 1921. године“, *Николајеве студије (The Nicholai Studies: International Journal for Research of Theological and Ecclesiastical Contribution of Nicholai Velimirovich)*, (ISSN 2738-1064), 5/2023, 71–88.

Радови који се рецензирају:

1. „Неколико записа војводе Момчила Ђујића о расколу при Српској православној цркви у Америци“.

2. „Приступна беседа проф. др Ђока Слијепчевића 1938. године“.

5. „Верски и богослужбени живот српских логораша у Официрском логору Oflag VI C у Оснабрику од 1941. до 1945. године“.

Радови у припреми:

1. „Верски и богослужбени живот верника Српске православне цркве у концентрационим, официрским, матичним и радним логорима у Немачкој током Другог светског рата“.

2. „Leben von serbischen und jugoslawischen Offiziere und Soldaten im Offizierslager XIII B in Nürnberg 1941–1945“.

3. „Leben von serbischen und jugoslawischen Kriegsgefangene im Stalag VII A in Moosburg 1941–1945“.

4. „Емигрантска периодика Срба у послератном Минхену“.

5. „Дневник логораша *Алманах официрског логора VI C у Оснабрику 1941–1945* као историјски извор и културно-уметнички споменик“.

6. „Историјат Српске православне цркве у Минхену од 1945. до 1980. године“.

7. „Библиографија проф. др Ђока Слијепчевића од 1954. до 1993. године“.

8. „О ауторству књиге *Црвена завера*“.

Књига у припреми (са др Александром Стојановићем):

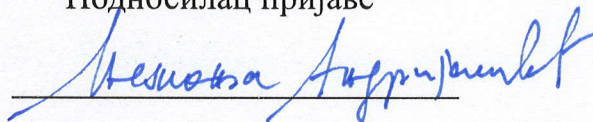
1. Дневник логораша „Алманах официрског логора VI С у Оснабрику 1941–1945“, фототипско издање са научном апаратуром.

Православном богословском факултету
Универзитета у Београду

ИЗЈАВА

Под пуном одговорношћу изјављујем да предложену тему докторске дисертације насловљену **„Проф. др Ђоко М. Слијепчевић (1908–1993): допринос Српској православној цркви и црквеној историографији“** нисам пријавио на било којој другој високошколској установи у земљи или иностранству. Изјаву прилажем ради поступка пријављивања теме одбране докторске дисертације и њене одбране на Православном богословском факултету Универзитета у Београду.

Подносилац пријаве

Немања Андријашевић